

El setmanari *Mallorca Dominical* (1897-1901)*

JORDI VIDAL REYNES

Introducció

En aquesta monografia, que forma part d'un conjunt, encara inèdit, de treballs dedicats a les publicacions periòdiques mallorquines de finals del segle passat, pretenem donar a conèixer amb certa profunditat la història i el contingut del setmanari *Mallorca Dominical*, els autors que hi col·laboraren i els temes que tractaren. Aquesta revista es publicà de 1897 a 1901, durant els darrers anys de la regència de Maria Cristina. Això vol dir que fou testimoni d'esdeveniments com l'anomenat *desastre* del 98 i l'aparició del nacionalisme català.

La bibliografia concreta sobre la revista *Mallorca Dominical* que hem pogut trobar abans de realitzar aquest treball és la següent: les veus corresponents a la *Gran Enciclopèdia Catalana*, de Josep Massot i Muntaner, i a la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, d'Antoni Marimon i un article que vaig escriure en col·laboració d'aquest darrer, publicat a *El Mirall* el 1991. La resta de referències són secundàries: repertoris bibliogràfics, històries de la literatura mallorquina, pensament polític o localització d'un text d'un autor determinat, com veurem més endavant. Ens ha cridat l'atenció que a l'hora de parlar de l'obra d'algun autor de vegades manca la seva presència a *Mallorca Dominical*. Cal destacar a més que a la *Història de la Literatura Catalana* dirigida per Riquer, Comas i Molas, no la trobam citada a l'índex de publicacions periòdiques.¹

Vull agrair la iniciativa del Consell Insular de Mallorca que fan possible aquest i altres treballs semblants, l'ajut que he rebut per part del personal de la Biblioteca March i les suggerències de David Ginard Féron, Pere Fullana Puigserver, Pau Mateu Vives, Antoni Marimon Riutort, Baltasar Coll Tomàs, Antònia Ordinas Vaquer i Jaume Salvà i Lara.

I. Els estudis sobre la premsa mallorquina

A l'hora d'establir quina és la situació dels estudis sobre la premsa a Mallorca cal parlar de la importància que ha tingut tradicionalment l'article de Sebastià Serra *La situació actual dels estudis sobre la premsa a les Illes Balears*, publicat l'any 1985. Sobre la premsa mallorquina en general es citaven els articles de José Altabella, els volums inèdits de Lluís Alemany Vich i l'*Anuario Bibliográfico* de Pere Sampol i Ripoll. El 1991 Miquel Font editava en facsímil el *Diccionario bibliográfico de las publicaciones periódicas de las Baleares*, de Joaquín M. Bover, original de 1862. Quant a publicacions concretes, a més de les veus a la *Gran Enciclopèdia Catalana* i *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, diferents autors

* Comunicació llegida el 7 de maig de 1998. Formà part de les borses d'estudi convocades pel CIM (Decret de Presidència de 30 de novembre de 1997) dins el programa *Mallorca entre els dos segles*. El text s'ha revisat el febrer de 2002-

¹ *Història de la Literatura Catalana*, Ariel, Barcelona, 1988. Vol. 11, 647-651. En canvi sí trobam *La Palma*, *Museo Balear*, *La Roqueta*, *La Ignorància* (sic), *Revista Balear*.

(Pons, Carrió, Company, entre d'altres) han estudiat *El Ancora, Brisas, Randa, Foch y Fum, La Veu de Mallorca*, etc.² S'anuncia a més, l'elaboració d'un *Catàleg de Publicacions Periòdiques de les Illes Balears* a cura de Sebastià Serra en el que també hi hem participat.

La celebració l'any 1993 de les *XII Jornades d'Estudis Locals*, amb coordinació de Sebastià Serra i Arnau Company, suposà l'actualització de la bibliografia sobre la premsa il·lenca i se realitzaren nous estudis sobre premsa escrita i altres medis.

II. Mallorca durant la Restauració

La revista *Mallorca Dominical* es publicà durant l'anomenada Restauració, és a dir, el període de la història espanyola que va de la caiguda de la Primera República al cop d'estat de Primo de Rivera (1923), coincidint amb els regnats d'Alfons XII i Alfons XIII, una època marcada pel caciquisme, el centralisme polític, el torn entre conservadors i liberals al Govern de Madrid (els republicans i els carlistes hi són marginats) i l'enfrontament de dues concepcions del món: el de sempre, estamental i religiós, i l'altre, el de les relacions capitalistes i lluites socials.³

De l'economia de Mallorca podem dir que hi predominen les activitats del sector primari i que durant la darrera dècada de segle es produirà una crisi agrària provocada per la fil·loxera i les dificultats del comerç antillà que motiva emigracions cap a Amèrica Llatina, si bé aviat es veurà una petita recuperació.⁴

Quant als posicionaments polítics Pere Fullana i Antoni Marimon han agrupat els intel·lectuals en sis grups i aprofitam per citar alguns col·laboradors de *Mallorca Dominical*, la majoria catòlics i regionalistes, propers al Partit Conservador (Bartomeu Ferrà, Pere d'Alcàntara Penya, Ramon Picó i Campomar); els carlistes i integristes (León Carnicer); liberals (Joan Alcover); Republicans; regionalistes modernistes (Miquel dels Sants Oliver); obreristes. Mossèn Alcover passà del Carlisme al possibilisme polític l'any 1896.⁵

2 José ALTABELLA: "Notas urgentes para una historia de la prensa balear. De 1779 a nuestros días", *La Estafeta Literaria*, 426-428, Madrid, 1969), 5-52; Joaquín Mª BOVER: *Diccionario bibliográfico de las publicaciones periódicas de las Baleares*, Palma, 1862 (Facsimil: Miquel Font Editor, Palma, 1991); Bartomeu CARRIÓ: "Metodologia d'història de la premsa a Mallorca: les publicacions nacionalistes", *Randa*, 24m 1989, 37-52; B. CARRIÓ: "Les publicacions nacionalistes a Mallorca al primer terç del segle XX", *XII Jornades d'Estudis Històrics Locals*, IEB, Palma, 1994: 69-84; Bartomeu, CARRIÓ: "La Veu d'Inca: un setmanari catòlic i nacionalista", *I Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 1994, 199-212; Arnau COMPANYY: *Catàleg de 100 anys de premsa diària de les Balears*, Palma, Hora Nova, 1993; Arnau COMPANYY; Sebastià SERRA: "Els pioners dels estudis sobre premsa a les illes Balears". *Lluc*, 774, 1993, 41-44; Arnau COMPANYY: "La premsa comarcal i local a Mallorca. Aproximació a la premsa d'Inca", *I Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 1994, 177-198; Pedro FERRER: "Bibliografia periodística mallorquina", *Mallorca-Biografias-Tradiciones-Paisajes*, Ereso, Mallorca, 1949, 195-220.; J. FONT; S. SERRA *Foch y Fum*, Palma, 1988; A. GAVALDA; F. MORENO; S. SERRA: "Models de catàlegs de publicacions periòdiques. El cas d'Alacant, Tarragona i les Illes Balears", *XII Jornades d'Estudis Històrics Locals*, IEB, Palma, 1994, 27-50; Antoni MARIMON: "El nacionalisme polític a Mallorca", *El Mirall*, 72, 1995, 11-21; Antoni MARIMON: "Breu nota sobre les publicacions periòdiques davant les guerres de Cuba i de les Filipines (1895-1898)", *XII Jornades d'Estudis Històrics Locals*, IEB, Palma, 1994, 389-392; A. MARIMON, J. VIDAL: "Mallorca Dominical. Un setmanari catòlic i regionalista de finals del segle XIX", *El Mirall*, 46, 1991, 54-57. J [osep] Ma[ssot]: "Mallorca Dominical", *GEC*, 9, 496; Damià PONS: "Els orígens de La Almudaina", *XII Jornades d'Estudis Històrics Locals*, IEB, Palma, 1994, 475-482; Damià PONS: *El diari "La Almudaina" en l'època de Miquel S. Oliver*, Di7, Palma, 1998; Joan C. SASTRE: "L'apogeu del romanticisme polític a la premsa mallorquina (1839-1854)", *Randa*, 20, 1986, 55-72; Sebastià SERRA "La situació actual dels estudis sobre la premsa a les Illes Balears", *Estudis Baleàrics*, 18, 1985, 107-128; S. SERRA, A. COMPANYY: "Els estudis sobre premsa i ràdio a les illes Balears: realitat històrica i perspectives de futur", *XII Jornades d'Estudis Històrics Locals*, IEB, Palma, 1994, 85-118.

3 Isabel PEÑARRUBIA: *La Restauració a Mallorca (1874-1923)*, Documenta Balear, Palma, 1997, 5.

4 Isabel PEÑARRUBIA: *Mallorca davant el centralisme*, Curial, Barcelona, 1980, 16-18, 42.

5 Pere FULLANA; Antoni MARIMON: "El segle XIX a Mallorca: cultura i compromís polític (1800-1900)", *Cultura i compromís polític a la Mallorca contemporània*, Fundació Emili Darder, Palma, 1995, 41-47.

Aquest període, marcat per la tolerància religiosa de la Constitució de 1876, coincideix amb el pontificat de Lleó XIII (1878-1903) i els bisbats (a Mallorca) de Jacint M Cervera (1886-1897) i Pere Joan Campins (1898-1915). La ideologia religiosa d'aquell moment l'ha definit clarament Pere Fullana en els seus estudis sobre el catolicisme social i el moviment catòlic.⁶ L'Església, pel que fa a la política, es divideix en dues tendències: els possibilistes conservadors o canovistes i els tradicionalistes (carlistes i integristes). Els primers, els sectors moderats, viuran una lenta integració en el sistema de la Restauració, sobretot a partir de la implantació del sufragi universal,⁷ un procés que podem tancar l'any 1901 amb l'encíclica *Graves de Comuni*, sobre la democràcia cristiana.⁸ A més, l'Església, potenciarà la premsa catòlica i no abandonarà el seu paper a l'ensenyament.⁹ Socialment vol fer front als moviments obrers reivindicatius ofertant instrucció, oci i serveis confessionals als treballadors mitjançant els Cercles d'Obrers Catòlics.¹⁰ Cal tenir en compte que Lleó XIII ha publicat l'any 1891 l'encíclica *Rerum Novarum*, vertadera carta magna o guia del moviment obrer catòlic, que Bartomeu Ferrà, director de *Mallorca Dominical*, traduí al català l'any 1895.¹¹

Ens trobam amb una Europa, a partir de la segona meitat del segle XIX, romàntica, que als territoris de parla catalana es combina amb la Renaixença, tot un procés de recuperació cultural amb la utilització del català especialment en poesia, considerada un gènere subjectivitzat en què la llengua materna es farà fonamental. El model lingüístic (sobretot a Mallorca) anirà des d'un dialectalisme pur a un arcaisme anacrònic. Per a la prosa narrativa i al teatre culte es prefereix el castellà, no així el costumisme, com veurem. Josep Melià delimita la Renaixença mallorquina entre 1840 (aparició de la revista *La Palma*) i 1904 (*Jocs Florals de Palma*), amb un canvi de segle, una crisi colonial espanyola i una diversificació de l'escola literària illenca, just quan es publica *Mallorca Dominical*.¹² Durant aquest període són molt importants els periòdics, els suplementes literaris i els almanacs, car l'edició de llibres escrits en català no es normalitza fins a finals de segle.¹³ Cal recordar que el català es troba arraconat, allunyat del món del dret i de l'ensenyament, però l'Església troba que és imprescindible per a dur a terme la seva tasca evangelitzadora, ja que el poble es fidel a la llengua i continua parlant català.

El Romanticisme té una fixació pel passat medieval i la literatura popular. A Mallorca, els estudis històrics i filològics començaran a sovintejar, si bé els poetes mallorquins treballen sobretot el paisatge local, les llegendes populars i temes en general senzills i casolans, a més de religiosos. L'amor és poc freqüent.¹⁴

Els poetes mallorquins normalment es donaran a conèixer a partir de 1859 través dels restaurats Jocs Florals de Barcelona, el lema dels quals (Pàtria, Fe i Amor) era el punt de partida.

⁶ En especial P. FULLANA: *El catolicisme social a Mallorca (1877-1902)*, Monserrat, 1990.

P. FULLANA: *El moviment catòlic a Mallorca (1875-1912)*, Monserrat, 1994.

⁷ P. FULLANA: *El catolicisme social a Mallorca...*, 35, 43.

P. FULLANA, *El moviment catòlic a Mallorca...*, 332.

⁸ P. FULLANA: *El catolicismo social...*, 177

⁹ P. FULLANA: *El catolicismo social...*, 34

¹⁰ P. FULLANA: *El catolicismo social...*, 39, 42, 107, 110-111.

¹¹ Bartomeu FERRÀ: *Carta encíclica dictada per nostro Sant Pare el Papa Lleó XIII sobre la qüestió social dels operaris*, Palma, 1895.

Pere FULLANA, *El catolicisme social a Mallorca...*, 188, nota 43.

Carta Encíclica "Rerum Novarum" de S.S. el Papa Lleó XIII sobre l'estat dels obrers. Traducció i pròleg de J. CIVERA I SORMANI, Barcelona, s.d.

¹² Josep MELIÀ: *La Renaixença a Mallorca*, Daedalus, Palma, 1968, 9-10.

¹³ Josep MELIÀ: *La Renaixença a Mallorca*, 132.

¹⁴ Josep M. Llombart: *La Literatura moderna a les Balears* Moll, Mallorca, 1964, 38-39.

Bartomeu CARRIO: "Els intel·lectuals nacionalistes: Mallorca 1900-1936", *Cultura i compromís polític a la Mallorca contemporània*, Fundació Emili Darder, Palma, 1995, 76.

Es considera l'any 1840 la data clau a l'hora de parlar de Romanticisme a Mallorca, ja que, com ja hem assenyalat, apareix *La Palma*, una publicació que, encara que escrita en castellà, dedica cert espai a l'estudi de la cultura autòctona i d'alguns poetes força representatius: Hugo, Lamartine, Manzoni i Schiller. Desapareixerà l'any següent.¹⁵

Una altra tendència és l'anomenat Costumisme, que manté una actitud humorística i deixa de banda la crítica de les injustícies socials. Utilitza un model lingüístic dialectal i imitador de les impureses del parlar col·loquial. Els seus òrgans d'expressió seran algunes revistes i el teatre, en general còmic. De les primeres, *La Dulzaina*, *L'Ignorància* i *La Roqueta*.¹⁶ Bartomeu Ferrà i Perelló, fundador de *Mallorca Dominical* n'és un dels seus representants.

Amb el canvi de segle trobam dues tendències i un grup d'escriptors d'alt nivell. La primera tendència no accepta el Modernisme (al manco del tot). És el cas de Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover i Antoni Maria Alcover. El Modernisme literari combat el provincialisme, impulsa l'autonomia política i divulga els corrents europeus del moment. Revistes com *Nova Palma*, una etapa de *La Roqueta* (1899), *Fígaro*, *La Veu de Mallorca* (l'etapa de 1900) i *La Ciudad* participaran d'aquesta ideologia.¹⁷ Miquel dels Sants Oliver és capdavanter d'aquest moviment.

A partir de l'any 1906, amb la publicació de la revista *Mitjorn* es parla ja de l'Escola Mallorquina, un conjunt de poetes que accepten el magisteri de Costa i Llobera i Joan Alcover, certament noucentistes, que utilitzen un català literari comú, descriuen un paisatge simbolista i els seus motius religiosos són positius i devots.¹⁸

Els poetes que trobam a *Mallorca Dominical* els podem classificar per etapes: primeres promocions de l'Institut Balear: Marià Aguiló (partidari d'un model de llengua vàlid per a tots els dialectes), Pere d'Alcàntara Peña, Josep Pons i Gallarza, etc. A continuació hi trobam una generació de la qual formen part Tomàs Forteza (autor d'un rigor científic considerable), Bartomeu Ferrà (costumista), Mateu Obrador (polifacètic) i Ramon Picó. De la darrera generació, Miquel Costa i Llobera, Antoni Maria Alcover i Miquel dels Sants Oliver (clarament modernista). Finalment n'hi ha de l'Escola Mallorquina com Maria Antònia Salvà, Llorenç Ribera, Miquel Ferrà, Guillem Colom, etc.

3. Premsa diària i revistes a la Mallorca de la Restauració

A finals del segle XIX la premsa diària a Mallorca es caracteritzava pel seu caràcter partidista, hi havia diaris conservadors, liberals, republicans, premsa catòlica, tots ells publicats en castellà, i en els quals la informació no sempre era el més important. Els diaris es finançaven a través de la venda directa, la subscripció i la publicitat.¹⁹

Un altre factor a tenir en compte és l'analfabetisme, que a Mallorca arribava a un 77 %, i a més que els treballadors feien moltes hores de feina a canvi d'un sou baix, la qual cosa dificultava la lectura de diaris²⁰ que, durant el mateix període que *Mallorca Dominical* es publica, eren *El Diario de Palma* (conservador), *El Isleño* (liberal), *La Almudaina*

15 Pere ROSSELLO BOVER: *Els moviments literaris a les Balears*, Documenta Balear, Palma, 1997, 9.

16 Pere ROSSELLO BOVER: *Els moviments literaris a les Balears*, 16-19.

Guillem SIMO: "Introducció", *Prosa costumista balear*, IEB, Palma, 1982, 9-10.

17 Guillem SIMO: "Introducció", *Prosa costumista balear*, 28-29.

18 Josep M. LLOMPART: "Pròleg", *Els poetes de l'Escola mallorquina*, (1), Moll, Palma, 1988, 11-17.

19 Arnau COMPANYY: *Catàleg de 100 anys de premsa diària de les Balears*, Palma, 1993, 10-13.

20 Bartomeu CARRIO: "Metodologia d'història de la premsa a Mallorca: les publicacions nacionalistes", *Randa*, 24 (1989), 42.

(d'informació general de caràcter regionalista), *El Liberal Palmesano*, *La Ultima Hora* (informació general), *Heraldo de Baleares* (diferents etapes), *La Unión Republicana*, *El Bolear* (conservador-romerista), *La Correspondencia* (d'informació política, cultural i local), *El Día* (gamacista), *El Liberal*, *El Mallorquín* (gamacista) i *El Diario de Mallorca* (d'informació general)²¹ i la premsa catòlica: *El Ancora*, *El Católico Bolear*, *La Tradición* (carlí) i *La Esperanza*.²²

Pere Rosselló proposa una classificació de les revistes de finals de segle segons la seva tendència literària:

Renaixença: *Revista Bolear* (1872-1874) i *Museo Bolear* (1875-1877), continuadores de *La Palma*, de contingut ideològic neutral i bilingües.

Costumisme: *L'Ignorància* (1879-1885) i *La Roqueta* (1887-1901), continuadors de *La Dulzaina* (1868-1869).

Modernisme: *Nova Palma*, una etapa de *La Roqueta* (1899), *Fígaro*, *La Veu de Mallorca* (l'etapa de 1900) i *La Ciudad* (1905).²³

L'any 1897 es publicà també el setmanari *La Región*, proper al republicanisme i un any més tard apareix *Mallorca*, publicació desenal catòlica de caràcter literari.

Mallorca Dominical (1897-1901), com veurem, conté elements propis de la Renaixença, com és l'ús del català, la presència d'una poesia paisagística, de recreació de llegendes populars amb escrits de to costumista, això sí, sempre amb una predominança de temes religiosos.

III. Estudi de la revista *Mallorca Dominical*

1. Creació i evolució històrica

Mallorca Dominical fou un setmanari que se publicà del 14 de febrer de 1897 al 29 de desembre de 1901. Es començà imprimir a la impremta de les filles de Colomar. Els seus directors foren Miquel Torres (1897)²⁴ i Bartomeu Ferrà (1898-1901), si bé la fundà aquest darrer, com ens relata uns anys més tard el propi Ferrà:

*L'any 1880 la Societat Arqueològica Luliana per ma iniciativa comens a publicar son Bolletí [...]. Tan sols durant un temporada m'ampullaren de sa Redacció certes diferències de criteri, y aixó fou una de les causes que'm digueren a fundar lo setmanari Mallorca Dominical, en col·laboració d'alguns sacerdots y de joves liberats.*²⁵

En un principi s'havia de titular simplement *Mallorca* i la idea era fer un suplement d'algun diari ja existent amb la intenció d'escampar la *llevor evangèlica entre el poble ignorant*.²⁶

21 Arnau COMPANYY: *Catàleg de 100 anys de premsa ...*, 21-28.

22 Pere FULLANA: "El catolicisme social a Mallorca: 1875-1900", *Mayurqa*, 21, 1985-1987, 262-263.

P. FULLANA: *El catolicisme social a Mallorca*, 232.

23 P. ROSSELLO: *Els moviments literaris a les Balears*, 14, 17, 29.

24 El canvi de director apareix al número 49 (9.1.1898). P. SAMPOL: "Anuario bibliográfico de Mallorca 1898", *BSAL*, VIII, 1900, 274.

25 Bartomeu FERRA: *Endolades. Quart aplech de Glosa y prosa*. Palma, 1903, iii.

26 Bartomeu FERRA: "Fins aquí hem arribat", *MD*, 257, 29.12.1901 (darrer número publicat).

Bartomeu Ferrà definí *Mallorca Dominical* com a *vertader portant-veus del Regionalisme mallorquí catòlic dins la nostra benvolguda roqueta*,²⁷ que nosaltres ubicam al corrent conservador de la Renaixença, molt influïda pel clergat. El seu lema era *Patria, Fides, Labor, Virtus*, els tres primers clarament floralescs.²⁸ Aquest regionalisme literari es compartit per altres publicacions de l'època, com *La Palma*, *L'Ignorància*, *La Revista Balear*, *El Museo Balear* i *La Roqueta*.²⁹

Així glossa el setmanari el poeta inquer Miquel Duran i Saurina:

*La llengo parlas de nostros Pares
Son fe cristiana vas defensant,
La patria cantas de nostras Mares,
Virtut, predicas, y trabay Sant.*³⁰

La tirada era d'uns 1.500 exemplars setmanals, *manco dels que la premsa forastera introdueix dins sa nostra isla, la major part inmorals*.³¹

La col·lecció sencera de *Mallorca Dominical* s'enquaderna en quatre volums: el primer comprèn els 100 números publicats durant los anys 1897 y 1898 sots la direcció d'en B. Ferrà y en M. Torres; el segon l'any 1899, el tercer l'any 1900 i el quart el 1901. Cada volum presenta una taula de lo contingut, un índex d'autors i obres classificats per seccions i gèneres literaris, tot indicant el número on es pot trobar. Cal destacar que la majoria de col·laboradors que firmen amb pseudònim hi apareixen identificats. De tota manera, les taules estan plenes d'errades.

El seu caràcter antiliberal quedà reflectit en els elogis fets al pare de l'integrisme, Fèlix Sardà i Salvany, l'autor de *El liberalismo es pecado* (1884).³² No havia paït la Restauració però tampoc era carlista.³³ L'únic rei reconegut era Jesucrist, i afirmava, en to irònic, esser del partit de Lleó XIII.³⁴

A partir de l'any 1899 passà a publicar-se a la impremta de Pere J. Umbert i Mir. Aquell mateix any regalà un calendari de butxaca.³⁵

El seu regionalisme quedava demostrat no només pel fet d'utilitzar el català. Així, criticà que l'Ajuntament de Palma es torbàs tres setmanes a donar una subvenció als Jocs Florals i en canvi s'aprovàs de tot d'una un ajut per *El Arte del canto*;³⁶ dedicà una àmplia necrologia a Marià Aguiló, *gran conrador de la llengua catalana*;³⁷ quan el setembre de 1898

²⁷ MD, 257, 29.12.1901.

Damià PONS: *Ideologia i cultura a la Mallorca d'entre els dos segles (1886-1905)*, Lleonard Muntaner Editor, Palma, 1998, 149.

²⁸ Josep MELIA: *La Renaixença a Mallorca*, Daedalus, Palma, 1968, 146. *Patria, Fides, Labor, una mena de divisa jocfloralesca i treballista*.

²⁹ MD, 172, 13.5.1900. Reproduït a Gregori MIR: *El Mallorquinismo polític (1840-1936)*, Moll, Mallorca, 1990, I, 150-151.

³⁰ Miquel DURAN: "Bones festes a Mallorca Dominical" (2ª estrofa), MD, 12, 25.4.1897 (Diumenge de l'Àngel).

³¹ MD, 61, 3.4.1898.

³² MD, 19, 13-6-1897.

³³ L'estiu de 1899 esclatà una disputa entre *Mallorca Dominical* i *La Tradición* (setmanari carlista).

³⁴ Antoni MARIMON, Jordi VIDAL: "Mallorca Dominical. Un setmanari catòlic i regionalista de finals de segle XIX", *El Mirall*, 46 (1991), 55.

³⁵ P. SAMPOL: "Anuario bibliográfico de Mallorca: 1899", *BSAL*, VIII (1900), 438.

³⁶ MD, 18, 6.6.1897.

³⁷ MD, 19, 13.6.1897.

s'implantà l'estudi de la Llengua i Literatura Mallorquina al Seminari, Bartomeu Ferrà ho celebrà i fins i tot ho justificà amb la Bíblia en la mà.³⁸ Al respecte Antoni Trias afirmava:

*Ara no acabarà cap sacerdot els seus estudis sens poder explicar l'Evangeli al poble, ab la única llengua que entenen dones é infants per les viles de Mallorca.*³⁹

Censurà l'escassa participació del consistori en els actes del 31 de desembre; demanà l'edició d'un diccionari mallorquí per a evitar els castellanismes en els sermons.

La tardor de 1899 alguns regidors de l'Ajuntament de Palma demanaren que el nou secretari s'examinàs de llegir i escriure en mallorquí. *Mallorca Dominical* es manifestà, llavors, a favor d'aquesta proposta.

Els gèneres literaris més usuals (i així apareixen definits a les taules de cada volum) són: poesia *relligiosa*, poesies vàries i cançons populars (antigues i modernes). Dins la prosa (mallorquina i castellana) hem d'incloure les exposicions dels Evangelis, els articles d'opinió, els satírics, la majoria de seccions fixes, escenes costumistes, assaig, necrologies, etc. També hi ha traduccions.

Bartomeu Ferrà qualificà el contingut de la revista com una mena d'amor al mallorquinisme a través de biografies dels nostros compatriotes, notícies històriques, estudis folklòrics, crítiques a asuntos d'actualitat, producció literaria dels nostros poetes.⁴⁰

La desaparició de *Mallorca Dominical* fou conseqüència de la manca de salut que confessa patir el seu director a partir del canvi de segle.⁴¹ Per iniciativa del propi Ferrà, de Mn. Guillem Pujades i de Miquel Duran, s'organitzà una subscripció per a erigir una creu monumental al Puig d'Inca.⁴²

2. Bilingüisme: apunts sobre el català a *Mallorca Dominical*.

El propi subtítol de la revista (Revista bilingüe) ja ens indica que està redactada en dues llengües: l'anomenat català dialectal (mallorquí)⁴³ i castellà. Afirmava el setmanari ser

*l'únic que manten viu el el nostro llenguatge mallorquí y ses tradicions poètiques des nostros antepassats.*⁴⁴

El nom de la llengua sol ser el de *mallorquina* o *llengua dels nostros avantpassats* o coses per l'estil, encara que això no signifiqui secessionisme de cap classe. De fet es pot trobar també l'expressió *català antic*.

38 Bartomeu FERRA: "Grat sia a Deu!", *MD*, 88, 9.10.1898; "Textos de la sagrada escriptura per provar que a Mallorca s'ha de predicar en mallorquí", *MD*, 58, 13.3.1898. Són 1Co 14, 18-19; Ac 2, 4 i 2, 6; Is 28, 11; Mc 16, 17 i Sl 18, 4.

39 Nota a peu de pàgina a un article d'Antoni TRIAS I BOSCH, seminarista, titulat "Renaixensa", *MD*, 170, 29.4.1900.

Sobre l'ensenyament del català al Seminari: M. BAUÇA: "Els plans d'estudis dels Seminari de Mallorca en el segle XIX", *Comunicació*, 17, 1981, 22.

Pere XAMENA; Francesc RIERA: *Història de l'Església a Mallorca*, Moll, Palma, 1986, 353.

40 *MD*, 257, 29.12.1901.

41 Bartomeu FERRA: *Endolades. Quint aplech de Glosa y prosa*. Palma, 1903, iii.

42 *MD*, 257, 29.12.1901.

43 A la taula del Volum Segon podem llegir: *Composicions en vers* (en mallorquí).

44 *MD*, 63, 17.4.1898.

La qüestió ja esmentada del secretari de l'Ajuntament de Palma i el coneixement del català la comentam ara amb més detall:

*Com és possible dar possessió de la plassa de Secretari d'una Corporació administrativa y eminentment popular, si qui l'ha de desempenyar no entén la llengua pròpia del país? [...] Cap còdig ni lley, ni rey ni roch pot privar als ciutadans ni als pagesos expressar-se en sa pròpia llengua [...]. Aquesta és l'opinió dels bons mallorquins regionalistes entre'ls quals noltros mos hi contam amb molta d'honra.*⁴⁵

Una mostra de la simpatia cap als catalans la trobam en la publicació al número 240 (1 de setembre de 1901) de *Los segadors*. Himne català o al suplement extraordinari de maig de 1899 dedicat a l'actuació de l'Orfeó Català a l'illa, amb escrits de benvinguda, una biografia de Palestrina, d'Antoni Noguera i la lletra de la cançó popular *Lo cant dels aucells*.⁴⁶ Trobam oportú destacar les següents línees adreçades per la redacció del setmanari a dita coral:

*Veniu · ca-nostra, germans de Catalunya la ilustrada, la treballadora, la gelosa de ses tradicions y dels seus furs, la plena de vida, la que demostra ferma voluntad per regenerarse.*⁴⁷

Les relacions amb altres territoris de parla catalana queden patents en la carta del bisbe de Perpinyà adreçada el setembre de 1901 a Mossèn Alcover, aleshores Vicari General de Mallorca i de la qual destacam el següent fragment:

*Tornau aviat [...] veniu a alçar a Rosselló la bandera catalana, los quatre pals de sanch; veniu y amb la gracia de Deu, ficarem una estrella al front enfoscat de Catalunya.*⁴⁸

Quant a l'ortografia, essent una època de vacil·lacions a l'hora d'escriure, els autors i col·laboradors de *Mallorca Dominical* utilitzen un català prenormatiu, intuitiu, castellanitzat i de vegades fidel a la pronúncia illenca: encara conserven la ch final (avench), la y (conjunció copulativa, paraules com Reys, aygo), la ñ (engiñ, España), manca separació dels pronoms (dexemho, donalesme), accentuació aguda de la vocal a (Sebastiá), accent circumflex (comprên), confusió o/u (Jusep) i a/e neutra (oreyas), article determinat lo, etc. L'article salat també es present (Un ó s'altre, Sa colcada, es ball).⁴⁹ Segons Pompeu Fabra, cada escriptor esdevenia un gramàtic.⁵⁰

⁴⁵ MD, 132, 6.8.1899.

⁴⁶ Interpretaren, per exemple, "La Balanguera". Isabel PEÑARRUBIA: *Mallorca davant el centralisme*, Curial, Barcelona, 1980, 134-135.

⁴⁷ MD, Suplement al n. 120, 21.5.1899. Damià PONS: *Ideologia i cultura a la Mallorca d'entre els dos segles (1886-1905)*, Leonard Muntaner Editor, Palma, 1998, 118-119.

⁴⁸ MD, 243, 22.9.1901. Antoni M. Alcover havia visitat la Catalunya francesa l'estiu de 1900. Francesc de B. MOLL: *Un home de combat (Mossèn Alcover)*, Moll, Palma, 1981 (2ª), 57. Hi tornà l'any 1906: A. M. ALCOVER: *Diari de viatges*, CIM, Palma, 1988, 27-58.

⁴⁹ Sobre les diferents ortografies del català de Mallorca: Josep MASSOT I MUNTANER: *Els mallorquins i la llengua autòctona*, Curial, Barcelona, 1985, 37-114. Pompeu FABRA: "Qüestions d'ortografia catalana (1906)", *La Llengua Catalana i la seva normalització*, Edicions 62, Barcelona 1992 (3ª), 23-78.

⁵⁰ Pompeu FABRA: *La Llengua Catalana i la seva normalització*, 136.

3. Localització a les biblioteques de Palma

Mallorca Dominical es pot trobar enquadrada en quatre volums a les següents biblioteques de Palma:

A la Biblioteca Municipal: *Mallorca Dominical: revista bilingüe.*- Palma: Imp. de las hijas de Colomar, 1897-1901. Estat de colecció: 1897-1901.⁵¹

A la Biblioteca Pública (Casa de Cultura) podem llegir a la fitxa corresponent de la secció Publicacions periòdiques el següent: *Mallorca Dominical. Revista bilingüe.* hol[andesa] 32 cm. 14-2-1897/29-12-1901. Signatura: Hemerot[eca] 4. taula 5.

A la Biblioteca Bartomeu March Servera podem trobar la col·lecció en 4 volums a la signatura L8/23 del fitxer de Periòdicos. Revistas. Diu la seva fitxa:

Mallorca Dominical. Revista bilingüe (sic). La bibl[ioteca] posee:
 toms I n° 1-100 (1897-1898)
 II 53 n° (1899)
 III 153.205 (1900)
 IV(1901)
 Biblioteca Municipal: 1897.1901

4. Col·laboradors de Mallorca Dominical.

La majoria de col·laboradors són amics i deixebles de Marià Aguiló,⁵² molts són capellans i alguns participaran l'any 1906 al Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Com ja hem dit, solen firmar amb pseudònim, si bé a l'índex o taula del final de cada volum s'indica el seu nom vertader; *todos trabajan gratis y además ponen dinero de su bolsillo.*⁵³ N'hi ha que ja són morts i les seves obres hi apareixen a notes necrològiques o com a homenatge pòstum.

Ara parlarem dels més importants: la seva vida, què feien aleshores, quin tipus de textos publicaren i que significaren dins la seva obra. Incloïm al final un llistat d'autors que o bé no tenen la importància literària dels primers o simplement la seva presència al setmanari és quasi testimonial.

4.1 Bartomeu Ferrà i Perelló

No podíem començar amb un altre, ja que és el fundador i director de *Mallorca Dominical* des de l'any 1898. Es autor de la majoria de comentaris als Evangelis, d'algunes festes anyals (Pasqua Florida) i de diverses poesies. Sempre escriu en català. Els seus pseudònims són: Mossen Lluch, Noltros i la seva inicial F. Se suposa que és l'autor de la majoria de seccions que no apareixen firmades (bibliografies, necrologies, *Envinegrat* y *Ronxetes*).

Bartomeu Ferrà va néixer a Palma l'any 1843. Escriptor, arqueòleg i mestre d'obres, és un representant del regionalisme literari i del costumisme mallorquí, amb pinzellades de

⁵¹ Biblioteca Municipal. *Relación de publicaciones periòdiques disponibles a la Biblioteca.* Ajuntament de Palma. Palma, 1996, 37.

⁵² Es el cas de Bartomeu Ferrà, Pere d'Alcàntara Peña, Miquel dels Sants Oliver, Mateu Obrador, Miquel Costa i Llobera, Antoni M. Alcover. Josep MASSOT i MUNTANER: *Els mallorquins i la llengua autòctona.* Curial, Barcelona, 1985, 62.

⁵³ *MD*, suplemento al núm. 15, 16.5.1897

sàtira i caricatura. A més de a *Mallorca Dominical*, publicà els seus escrits a revistes com *La Dulzaina*, *Revista Balear*, *Museo Balear* i *L'Ignorància*, però on destacà més fou al món del teatre. Obres com *Els calsons de Mestre Lluch* (1881) són un model del posterior teatre regional. A la seva poesia sovint trobam refranys, llegendes i rondalles, que el delaten com un autor atret pel món popular. Fou fundador de la *Societat Arqueològica Lul·liana* (1880).

De la seva producció durant el període de publicació de *Mallorca Dominical* s'inclouen els aplechs, repartits entre els subscriptors, com *Coses nostres* (1897), *Flors i fulles* (1898)⁵⁴ i *Brots d'ortiga* (1900)⁵⁵ i un treball arqueològic titulat *Bronces antiguos hallados en Mallorca* (1901).

Bartomeu Ferrà morí a Palma l'any 1924.⁵⁶

4.2 Miquel Torres

No hem trobat dades biogràfiques del que fou primer director de *Mallorca Dominical*. Sabem que la dirigí només el seu primer any d'existència i que signà poesies religioses, prosa mallorquina i castellana. Destaquen uns articles sobre Política moderna publicats durant aquesta etapa.

4.3 Antoni Maria Alcover

Natural de Manacor (1862), prevere, lingüista i folklorista, polemista intransigent, féu un treball incansable en favor del català que culminà amb la convocatòria del *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana* (Barcelona, 1906). Durant la publicació de *Mallorca Dominical* era catedràtic del Seminari i vicari general de la Diòcesi. El 1896 enllestí el primer tom del seu *Aplec de Rondalles Mallorquines* i el 1902 *La lletra de convit* i l'edició del *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*.⁵⁷

Autor d'algunes exposicions dels Evangelis, Festes Anyals i una poesia religiosa durant els primers moments de la revista. Alcover deixà de col·laborar-hi pels atacs de Bartomeu Ferrà als integristes, si bé no deixaren de ser amics.⁵⁸ També hi publicà algunes rondalles, com *Es cans i ses llebres*, *Es jai de sa lluna*, *Estudiants de la sopa* i la majoria del cicle *Ecos de la vida de Jesús, Maria i Josep* i altres⁵⁹; i tradicions populars mallorquines.

Morí a Palma el 1932.

⁵⁴ P. SAMPOL: "Anuario bibliográfico de Mallorca: 1898", *BSAL*, VIII (1900): 275.

⁵⁵ P. SAMPOL: "Anuario bibliográfico...1900", *BSAL*, IX: 200; 1901; *BSAL*, IX: 393.

⁵⁶ *Prosa costumista balear*, IEB, Palma, 1982, 17-20.

J. M[AS] V[IVES]: "Ferrà Perelló, Bartomeu", *GEM*, 5, 264.

L. R[IPOLL] introducció a B. FERRA: "Las casas de Palma y sus reformas". *Panorama Balear*, 91. Palma, 1980, 2.

P. FULLANA: estudi preliminar a B. FERRA: *Ciutat ha seixanta anys*, Miquel Font, Palma, 1996, 10-35, i en especial, 21.

⁵⁷ L'obra de Mossèn Alcover de 1897 a 1901 a F. de B. MOLL: *Un home de combat*, Moll, Palma, 1981, 299-300 (llibres), 309 (articles extensos).

⁵⁸ J. MASSOT I MUNTANER: *Antoni Mª Alcover i la llengua catalana*, Monserrat, 1985, 39., Palma, 1981.

⁵⁹ Jaume GUISCAFRÉ: "Una bibliografia de les edicions i les traduccions de les rondalles de mossèn Alcover", *Randa*, 38, 1996, 151-221, esp. 202-204.

4.4 Miquel Costa i Llobera

Considerat un dels grans mestres de la poesia mallorquina. Va néixer a Pollença l'any 1854 i morí a Palma l'any 1922. Dues són les seves constants: sentiment religiós i sentiment del paisatge com a testimoni vivent de la divinitat.⁶⁰

Les seves aportacions a *Mallorca Dominical* coincideixen amb l'etapa justament posterior de la seva estada a Roma i la seva ordenació de prevere (1885-1890), un moment de predicacions, càrrecs eclesiàstics i de docència al Seminari. Les obres més importants que publicà aquells anys són *De l'agre de la terra* (1897), *Líricas* (1899) i *Tradicions i fantasies* (1903).⁶¹

Hi publica *Estacions del Via-Crucis*, *A la Bta. Catalina Tomàs*, *La cuna*, *Cansó* (*Mirau aquestes floretes*), *Goigs a Santa Magdalena*, *Sacrifici*, *Breçol del pobre*, *Flors de Maig* i *Himne · la Creu*, en vers, i *La Sang*, en prosa.

4.5 Miquel Duran i Saurina

Va néixer a Inca el 1866, poeta i escriptor de tendència regionalista i religiós. L'any 1900 fundà el Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca. Col·laborà i dirigí algunes revistes inqueses, com *Es ca d'Inca* (1901-1904), *El hogar* (1902-1903), *Ca Nostra* (1907-1914, 1919-1929), *La Veu d'Inca* (1915-1918), etc.⁶² A *Mallorca Dominical* publicà poesies religioses i d'altres temàtiques, tant en català com en castellà com *Esperanza*, *La flor de Lourdes*, *L'Acolit*, *L'enamorada*, *Es ball de na Roseta*, *L'(h)ivern del Cor*, *Records de l'infantesa*, *Inca*, *Desitjos del Cèl*, *Plant del Còr* a més de cançons pròpies del nostre folklore.

Morí el 1953.

4.6 Miquel dels Sants Oliver

Va néixer a Campanet el 1864, i és considerat el pare del periodisme modern a Mallorca i un dels primers teòrics del regionalisme mallorquí. Com autor literari escriu en català. La seva poesia conté una evocació històrica, un esperit crític, un cert humor,⁶³ d'un modernisme poc extremista i influenciat per tendències estrangeres. A *Mallorca Dominical* el trobam ja a la seva segona època com a poeta, la que va de 1897 a 1905, en què també col·laborà a *La Roqueta* i *Catalonia*.⁶⁴ En castellà publicà llibres de temes diversos: *La cuestión regional* (1899), *Mallorca durante la primera revolución. 1808-1814* (1901) i *La literatura en Mallorca (1840-1903)*, publicat el 1903.

L'any 1904 passà a viure a Barcelona, on morí l'any 1920.

Hi publica poesies com *Himne de la Capella* i *Càntich infantil*.

4.7 Pere d'Alcàntara Peña

Escriptor, advocat, pintor, arquitecte i enginyer nascut a Palma el 1823. Autor polifacètic i dotat d'una fecunditat increïble, la seva obra poètica respon a tres línies: la lírica

60 Josep M. LLOMPART: *La Literatura moderna a les Balears*, Moll, Mallorca, 1964, 79.

61 Gabriel S[EGUI]: "Costa i Llobera, Miquel", *GEM*, 4, 148-150.

62 G. S[EGUI], "Duran Saurina, Miquel", *GEM*, 4, 360.

63 Josep M. LLOMPART: *La Literatura moderna*, 100.

64 Damià PONS: "Pròleg", Miquel dels S. OLIVER: *Poesies*, Moll, Palma, 1991, 11-12.

de to intimista; la floralesca, més arcaïtzant; quadres de costums en vers. També té obra narrativa, drama i de gènere històric.⁶⁵ A *Mallorca Dominical* publica poesies religioses i d'altres temàtiques.

Hi publica poesia religiosa: *Stabat Mater*, *Les set paraules*, *Santa Teresa* i d'altres gèneres, com *Moneda falsa*, *Un invalid* i *Sa colcada*.

Morí a Palma el 1906.

4.8 Miquel R. Ferrà

Miquel Ramon Ferrà Juan (Palma 1885-1947), fill de Bartomeu Ferrà, poeta, crític literari i traductor excepcional, llicenciat en dret i filosofia i lletres. Sempre al dia, interessat pels corrents literaris de la seva època, continuador i deixeble de Joan Alcover, notable assagista.⁶⁶ La seva presència a *Mallorca Dominical* s'inicia amb un comentari a la festa del Carme (juliol de 1897). La temàtica de la seva poesia, síntesi del noucentisme mallorquí, gira al voltant de la nostàlgia del passat, el tractament romàntic del paisatge rural i la religió.⁶⁷ A *Mallorca Dominical* podem trobar títols com *El pare nostro*, *A la Immaculada*, *Nit ditjosa*, etc.

Es l'autor a més d'una biografia d'*El Rey en Jaume* (31.12.1899) i firma juntament amb el seu pare una biografia del *Cardenal Despuig* (29.10.1899).

4.9 Altres autors:

Marià Aguiló Fuster (Palma, 1825-Barcelona, 1897), poeta, filòleg, editor i folklorista, protagonista de la Renaixença a Mallorca. A la seva necrologia trobam una carta de Ramon Picó des de Barcelona, ofici a l'Almudaina amb presència dels poetes mallorquins i ofici del funeral per part de Miquel Costa ajudat per Antoni M. Alcover i F. Fortesa.⁶⁸ Hi podem trobar poemes seus com *Aubada* i *Axò Ray*, però també una bella descripció del que és per ell el català, una llengua *dolça* i *valenta* que es parla

*desde les singlarer conglassades dels Pirineus fins a les planes callitjoses de Valencia y d'Elx; desde les valls patriarcal de l'alta montanya de Catalunya y del Rosselló fins a les comellarades rublides d'arbres que perfumen les Illes Balears...*⁶⁹

Tomàs Aguiló Forteza (Palma, 1812-1884), fundador de *La Palma* (1840) i autor d'algunes faules, com *Sa llebre y es gorrió*, *Sa mula y es missatge*, publicades al setmanari a títol pòstum.⁷⁰ Era cosí i cunyat de Marià Aguiló.

Joan Alcover (Palma 1854-1926) publica només un poema a la revista. Es tracta de *Plor d'infants*, de les poesies juvenils de *Cap al tard*⁷¹ Es un dels pocs autors liberals que hi podem trobar.

65 Catalina S[UREDA]: "Peña Nicolau, Pere d'Alcàntara", *GEM*, 13, 44-46.

66 Josep M. LLOMPART: "Pròleg" a *Els poetes de l'Escola mallorquina* (1), Moll, Palma, 1988 15, 22.

67 G. S[EGUI]: "Ferrà Juan, Miquel Ramon", *GEM*, 5, 257-258.

68 *MD*, 19, 13.6.1897, *MD*, 20, 20.6.1897.

69 *MD*, 252, 24.11.1901, 364-365.

Josep MASSOT I MUNTANER: *Els mallorquins i la llengua autòctona*, Curial, Barcelona, 1985, 60. Paraules d'Aguiló al discurs presidencial dels Jocs Florals de l'any 1897.

70 Hem localitzat només *Sa mula i es misatge*, publicada a l'*Almanaque Balear para 1879*.

71 *MD*, 143, 22.10.1899.

Miquel Victorià Amer (Palma, 1824-Barcelona, 1912), poeta, arqueòleg i bibliòfil. Hi publica *A la Beata Catalina Tomàs*.

Mossèn Bernat Batle Amengual (Orient, 1860-1945), firma Braulio, llicenciat en Teologia, capellà de l'Hospital Provincial i director del Col·legi del Sagrat Cor de Jesús. l'any 1899 publicà un *Diccionari de sinònims mallorquins*.⁷² Hi escriu prosa mallorquina de to popular (1897-1899).

Pere Blanes (Saulo), que mor el 31 d'octubre de 1897, benefactor dels pobres, defensor del catolicisme, pare exemplar, professor mèdic,⁷³ responsable de diferents articles en castellà.

Vicenç Costell Lozano, soci dels Seglars Catòlics, que publica poesies, prosa castellana i algunes cròniques mensuals.

Tomàs Forteza i Cortès (Palma, 1838-1898). Considerat un filòleg molt il·lustrat, bon llatí, com a poeta és pulcre, excel·lent, cordial i autèntic.⁷⁴ En morir *la nostra llengua plora sa pèrdua*, ens diu la seva necrologia publicada el 29 de maig de 1898. La revista publicà el 1900 el seu poema *Crosses*.

Manuela de los Herreros (Palma, 1845-1911), la poesia de la qual és costumista, de to popular i dialectal, un pont al Realisme.⁷⁵ Exemples del seus treballs a la revista són *El carboner, les matances*, etc.

Mateu Obrador (Felanitx 1852-1909) escriptor, lul·lista i pedagog. El 1906 dirigí la publicació dels tres primers volums de les obres de Ramon Llull. A *Mallorca Dominical* el trobam present amb poesies i comentaris sobre l'obra de Ramon Llull.

Pere Orlandis i Despuig (Palma, 1864-Salamanca, 1897), poeta,

*Noble pel seu pensament, més que pels seus avantpassats, escrivia en llengua de la terra, poesia breu però bona, instint formal i sentiment.*⁷⁶

Contribueix Orlandis amb poesies com *Lo paje cavaller, Mallorca, Pobre cor!* (1897), algunes pòstumes com *Rondalles i Amor* (1901).

Victòria Peña d'Amer (Palma 1827-Barcelona 1898), germana de Pere d'Alcàntara Peña i esposa de Miquel V. Amer. Les seves poesies contenen temes populars, familiars i religiosos.⁷⁷ La revista publicà a títol pòstum *Lo viatge de la vida* a la seva necrologia (6.11.1898) i *Corpus*, ja l'any 1901.

Antoni Maria Peña Gelabert (Palma 1863-1948), fill de Pere d'Alcàntara Peña. Arxiver i bibliotecari, recollí i publicà tradicions i cançons populars mallorquines.⁷⁸ Hi col·labora amb poesies com *Prou de guerra, Polvos per fé enamorar*, etc.

Joan ALCOVER: *Poesies completes*, Barcelona, 1948 (2^a), 26.

⁷² Batle Amengual, Bernat". *GEM*, 2, 45.

⁷³ Nota necrològica, *MD*, 40, 7.11.1897.

⁷⁴ Josep M.LLOMPART: *La Literatura moderna*, 40.

⁷⁵ Josep M.LLOMPART: *La Literatura moderna*, 45

⁷⁶ "Necrologia", *MD*, 43, 28.11.1897.

⁷⁷ *GEM*, 13, 46.

⁷⁸ *GEM*, 13, 44.

Ramon Picó i Campomar (Pollença 1848-Barcelona 1916), d'estil enèrgic i intuïtiu, residí quasi tota la seva vida a Barcelona. Fou president del Centre Excursionista de Catalunya (1900-1902) i de l'Ateneu Barcelonès (1902). El seu llenguatge fou qualificat d'arcaic.⁷⁹ Hi col·laborà amb poesies i traduccions del folklore alemany.

El pedagog i doctor en Filosofia i Lletres Jaume Pomar Fuster (Palma, 1868-1910) hi es present amb poesia religiosa i d'altres gèneres. Hi destacam un himne mallorquí titulat *La Senyera*.

Josep Lluís Pons i Gallarza (Barcelona 1823-Sóller 1894). Fill de mallorquins, el setmanari l'hi publica el 1899 un poema titulat *Tres termens*, de les seves *Ponçelles*.⁸⁰

Llorenç Riber Campins (Campanet 1882-1958), escriptor i traductor, hereu directe de l'humanisme de Costa i Llobera,⁸¹ s'ordena sacerdot ja el 1905. Hi publica els poemes *Ave Maris Stella* (1900), *A la Verge de Lluch* i *Recorts del Cementeri* (1901).

Jeroni Rosselló Ribera (Palma, 1827-1902), poeta i lul·lista, conegut per la seva antologia *Poetes Balears. Setgle XIX* publicada el 1873. Seu és un himne a Ramon Llull, i amb motiu de la seva proclamació com a Fill Il·lustre de Palma (el dia de Sant Jordi de 1900), *Mallorca Dominical* publicà les cròniques corresponents i el seu poema *Tenebres*.⁸²

Joaquim Rosselló Ferrà C.O. (Palma, 1833-1909), prevere, fundà el 1890 la congregació de Missioners dels Sagrats Cors de Jesús i de Maria. Prior de Lluc des de l'any següent, fou un sacerdot conservador sempre preocupat pels pobres i els que patien.⁸³ Dedicà unes paraules als pelegrins.

Maria Antònia Salvà (Palma, 1869-Llucmajor, 1958), les poesies de la qual són plàcides i intuïtives.⁸⁴ A *Mallorca Dominical* en publica algunes que pertanyen al seu recull de 1910: *Orfanesa*, *Desolació*, *Lo cant del llaurador*, *La sempreviva* i *L'herba de Sant Joan* i d'altres -que no s'han recollit a cap llibre de la poetessa⁸⁵- com ara *Primavera*, *A Sant Just* y *Sant Pastor* i *Ses orenetes*, transcrita a continuació i publicada l'11 d'agost de 1901:

*Ha arribat el mes d'Agost
quines hores més pesades!
diria's que's fon lo sol
Tanta es la calor qu'escampa.
Tots los torrents estan sechs,
tota l'herba socorrada,
l'ayre crema, y la suor
del front a gotes devalla.
Oh! si respirar pogués
un petit alè d'oratje
pots se'm tornàs delit*

⁷⁹ Catalina S[UREDA]: "Picó Campanar, Ramon", *GEM*, 13, 125.

⁸⁰ *MD*, 134, 20.8.1899.

Josep L. PONS I GALLARZA: *Poesies catalanes*, Palma, 1892, 106.

⁸¹ Josep M. LLOMPART: Pròleg a *Els poetes de l'Escola mallorquina* (1), 21.

⁸² "Mallorquins honorables. Excm. Sr. D. Jeroni Rosselló", *MD*, 169, 22.4.1900 i *MD* 170, 29.4.1900.

⁸³ J. AMENGUAL: "El P. Joaquim Rosselló i Ferrà, fundador dels Missioners dels SS. Cors", *Lluc*, 756-757, 1990, 27-28.

⁸⁴ Josep M. LLOMPART: pròleg a *Els poetes de l'Escola mallorquina* (1), 20

⁸⁵ Maria A. SALVA: *Poesies*. Palma, 1910. La poesia titulada *Primavera* no és la que es troba a *La lluneta del pagès*, Moll, Palma, 1981, 11. Agraesc les informacions rebudes de Baltasar Coll Tomàs sobre l'obra de la poetessa llucmajorera.

lo delit, que se m'acaba...
Del suspirat oratjol
me'n va arribar dolç a ratxa
quant s'estenían p'el cel
les clarors de l'hora baixa.
Y ab ella vingué un esbart
d'orenetes qu'en ses ales
m'han duyt embats y perfums
de les costes catalanes.
Fentme ab ses plomes ventay,
quant jo vull me donen ayre
y d'ens- que son aquí
la calor ja no m'abrassa.
Orenetes del meu cor,
aucells de llarga volada,
passau la mar altre pich
que poch vos costa passarla.
Y al trobar qui us envía
contauli vostra arribada,
contanli l'agrahiment
que jo sent dins la meva ànima.
Fet axò, podeu tornar
altra volta a refrescar-me
qu'aquí'l sol pareix que's fon
tanta es la calor qu'escampa.

De Mossèn Josep Tarongí (Palma 1847-1890), *Mallorca Dominical* publica a títol pòstum la poesia religiosa *En lo día de Pascua* i la composició en vers *Al Iluminat Dr. y Mr. de J. C. Mestre R. Llull*.

L'historiador i eclesiàstic Mn. Antoni Tomàs Pastor (Llucmajor 1867-Palma 1936), de la Congregació dels Sagrats Cors. S'interessà per la devolució del béns a Lluc (1897),⁸⁶ autor de diferents comentaris evangèlics.

Mossèn Rafel Tous Ferrà (Palma, 1853-1898), Degà de la Catedral de Palma, cofundador del diari *El Ancora* i de la *Tipografia Catòlica Balear*. El 1894 participà al Congrés Catòlic de Tarragona i publicà *El papa y los católicos españoles*,⁸⁷ responsable del comentari d'algun evangeli i de l'article *El Gólgota después de la muerte de Jesús* (1901).

El llicenciat Josep Maria Tous i Maroto (Palma, 1870-1949), autor de poesia religiosa en castellà (*San José, La Cruz de la playa, A Nuestra Señora del Sagrado Corazón*, etc), de les biografies de Ramon Llull i el Capità Antoni [Barceló], ambdos dins la secció de mallorquins honorables de l'any 1899.

L'agustí Restituto del Valle (Carrión de los Condes 1865-Madrid, 1930), religiós i poeta, editor de Costa i Llobera en castellà, que viví a Mallorca entre 1894 i 1899.⁸⁸ Publica una versió castellana de *El pi de Formentor*.

Un cas una mica apart és la presència d'un autor d'idees integristes. Ens referim a l'aragonès León Carnicer (Sabiñánigo 1825-Palma 1915), professor de llatí a l'Institut

86 J. A[MENGUAL]: "Tomàs Pastor, Antoni". *GEM*, 17, 207-208.

87 P. F[ULLANA]: "Tous Ferrà, Rafel". *GEM*, 17, 273.

88 F. C[ARMONA]: "Valle Rufz, Restituto del", *GEM*, 18, 28.

Balear, que publica versions castellanes de poemes de Miquel Gayà, Miquel Duran i Maria Antònia Salvà a més d'altres originals seves.

A continuació feim menció d'autors d'almanco un comentari evangèlic dels que enceten els números, algunes hagiografies (sants patrons) i poesies: P. Josep Auba Bujosa (Palma, 1859-1939), Doctor en Sagrada Teologia, preposít de l'Oratori de Sant Felip Neri de Palma. Publicà *Sermones panegírics* (1916);⁸⁹ Mossèn Francesc S. Forteza, ordenat el 1898 i que inicia les seves aportacions com a diaca; Mn. Mateu Garau Estrany, ecònom de Sant Miquel; Mn. Joan Juan Carbonell, vicari de Sa Vileta; Mn. Miquel Gayà Bauzà (Sant Joan 1867-Palma 1943), vicari coadjutor de Sant Jaume; Josep Miralles Sbert (Palma 1860-1947), aleshores Canonge Arxiver i professor del Seminari, futur bisbe de Mallorca; Gabriel Muntaner Serra (Palma 1877-1947). Comença com a diaca rector del Col·legi de la Sapiència i s'ordena de prevere l'any 1900; Joan B. Ensenyat Pujol (Andratx 1849-Palma 1923) aleshores rector de Sant Magí, autor de les *Dominica*, un comentari publicat els diumenges més importants del calendari litúrgic; P. Miquel Rosselló, SSCC (Manacor 1871- Vic 1936).

D'autors catalans destacam Mossèn Jacint Verdager (Folgueroles, 1845 - Barcelona, 1902), amb alguns poemes extrets de *Del roser de tot l'any*, col·lecció de 365 pensaments poètico-religiosos que havia publicat el 1894⁹⁰ i d'altres, com *Nadal* (desembre de 1898), *Al Crucifix*, *La Filadora*, *Ramon Llull*, *Sant Agustí* i *Santa Teresa de Jesús* (1901) i *Apel·les Mestres* (Barcelona, 1854 - 1936), amb *Job* (1901).

També publica la revista poesies de clàssics castellans, com Lope de Vega (*El nacimiento de Nuestra Señora*) o fragments d'obres de Ramon Llull.

5. Els temes tractats a Mallorca Dominical

5.1 Temes religiosos.

Cada número comença amb un comentari evangèlic o una *Dominica*, seguint el calendari litúrgic. La majoria de traduccions del Nou Testament són del propi Bartomeu Ferrà, i al respecte afirmà uns anys més tard:

*Les meves traduccions, en romans populars dels Evangelis, que ja havia provat de fer en prosa en el setmanari Mallorca Dominical, per mi fundat, tenian per objecte destinarles a escoles d'infants.*⁹¹

Durant l'any 1898 apareix una secció que es titula *El patró de la setmana*.

Per Nadal és corrent trobar poemes, goigs i cançons pròpies d'aquestes dates. Hi destaquen *Lo naxement de Jesús* de Victòria Peña d'Amer i *Sa Sibil·la* (19-12-1897), *Sa Colcada* (2-1-1898) i *Els Reis* (1-1-1899) de Pere d'Alcàntara Peña.

El dia de Pasqua la revista s'omple de col·laboracions que festegen la Resurrecció de Crist: comentaris evangèlics per part de Bartomeu Ferrà i mossèn Joan B. Ensenyat, poesies

⁸⁹ BOEOM LXXIX (1939) 263-264 (necrologia).

⁹⁰ J. MOLAS: "Verdager i Santaló, Jacint". *GEC*, 15 361-363.

⁹¹ B. FERRA: "Pròleg". *Hores sèries. Darrer aplec de Glosa y Prosa*, Palma, 1916. Aquell mateix any havia publicat els *Sants Evangelis traduïts en romans popular*, Inca, 1916. 15 361-363.

religioses (hi destacam una de Jacint Verdaguer titulada *Resucitat*),⁹² felicitacions als lectors i explicacions folklòriques i filològiques sobre alguns costums mallorquins, com ara el *Deixau lo dol*, el Ciri Pasqual i el Salpàs, la visita que realitzaven els rectors a les cases per beneir-les amb aigua i sal.⁹³

El 1900 publica la pastoral del Bisbe Campins prohibint la lectura de *El Urbión*, diari integrista cismàtic creat pel sacerdot Segimon Pey-Ordeix, un periòdic *pernicioso para los clérigos y los fieles*.⁹⁴

Al número de dia 11 d'abril de 1897 trobam un comentari, dins la secció *Envinegrat i ronxetes*, sobre el protestants a Capdepera, i la *pesta Luterana* de Sa Vileta i Son Anglada.

5.2 Ramon Llull a Mallorca Dominical

Creïm que la figura de Ramon Llull, molt venerada pels col·laboradors del setmanari,⁹⁵ es mereix un capítol apart. Aleshores se celebraven dues festes al seu honor: el 25 de gener, la seva conversió, i el 3 de juliol (només a Palma), dia propi del Beat.⁹⁶ És lògic que per aquelles dates s'hi dedicassin planes i més planes al filòsof mallorquí. Vegem-ne alguns exemples:

Al núm. 22, corresponent al 4 de juliol de 1897 hi destacam un poema de Ramon Picó i Campanar titulat "Martiri de Ramon Llull" i "Lulisme", un text de Bartomeu Ferrà demanant l'edició de les obres de Ramon Llull, en realitat una queixa del director de la revista:

Mallorca Dominical se dól de la injustificable apatia amb-à-que miram ses nostres més precioses glories.

El 3 de juliol de 1898 (núm. 74) es publiquen els següents textos: una biografia de Mateu Gelabert; un himne de Geroni Rosselló; un poema de Jacint Verdaguer (*L'amich y l'amat*), inspirat en l'obra de Llull del mateix títol. Joan B. Ensenyat repasa a *Recuerdos del siglo pasado sobre el culto y veneración al Beato Ramon Llull* les actuacions antilul·listes del bisbe Díaz de la Guerra durant el segle XVIII⁹⁷ i d'un episodi concret a Andratx, i Bartomeu Ferrà comenà una sèrie titulada *Monuments a Ramon Llull*, que apareixeran també a altres números.

L'any 1899 ja trobam significatius treballs sobre Ramon Llull a dos números de *Mallorca Dominical*: el 22 de gener (n. 103) Josep Maria Tous i Maroto publica una biografia dintre de la secció *Mallorquins honorables*; Mateu Garau, un estudi sobre la seva

⁹² MD, 113, 2.3.1899.

⁹³ B. Ferrà: "Dexau lo dól", MD, 10.4.1898.

J. B. ENSENYAT: "Historia y significació del Ciri Pasqual" MD, 15.4.1900.

S. OLIVER: "Deixam lo dol", MD, 15.4.1900.

J. B. ENSENYAT: "Sol-pàs ó Sal-pàs?", MD, 7.4.1901. Sobre aquest darrer, "Salpàs", DCVB, 9, 696.

⁹⁴ MD, 162, 12.2.1900. *El Urbión* fou fundat a Sòria (1897) i el 1899 passà a imprimir-se a Barcelona. Sobre els *urbionistes*, seguidors de Mn. Segimon Pey-Ordeix. F. de B. MOLL: *Un home de combat (Mossèn Alcover)*, Moll, Palma, 1891 (2*), 118-120.

P. XAMENA; F. RIERA: *Història de l'església a Mallorca*, Moll, Palma, 1986, 360.

J. M[assot]: "Peix-Ordeix, Segimon"; GEC, 11, 154.

⁹⁵ Jordi GAYA: *Ramon Llull*, Ajuntament de Palma, 1982 una biografia a l'abast.

Sobre el lul·lisme a finals del segle XIX Sebastià Trias: LLULL, Ediciones del Orto, Madrid, 1995, 51.

⁹⁶ "25 [de enero]. La Conversión [...] del beato Raimundo Lulio". "Día 3 [de julio] en Palma, fiesta religiosa en honor del inclito mártir Beato Raimundo Lulio". *Calendario para las islas Baleares correspondiente al año 1900*. Tip. Lit. de Rotger. [Palma, 1899]

⁹⁷ Juan Díaz de la Guerra, bisbe de Mallorca (1772-1777). Llorenç P[EREZ]: "Diaz de la Guerra", GEM, 4: 303-304.

conversió; de Josep Tarongí, finalment, un poema titulat *Al il·luminat doctor i martir de jesucrist mestre Ramon Llull*. El número és il·lustrat amb un gravat que mostra el projecte d'estatua de Juan Samsó.

El 2 de juliol de 1899 hi trobam *Ramón Llull (Monólogo)*, Poema de Nicolas Mellinas, juriconsultor mallorquí de finals del XVIII⁹⁸ i *Es Puig de Randa*, tradició popular d'Antoni M. Alcover.⁹⁹

El 4 de febrer de 1900 Bartomeu Ferrà fa un agre comentari amb motiu de la publicació d'un número extraordinari de la revista catalana *La Creu de Montseny*,¹⁰⁰ dirigit per Jacint Verdaguer amb composicions de diferents autors. Ferrà es lamenta de la passivitat dels mallorquins: *A noltros la cara mos cau de vergonya*. I el 4 d'abril torna a insistir: tan sols Jeroni Rosselló i l'Arxiduc Lluís Salvador s'han preocupat de restaurar la seva memòria.

El primer de juliol del mateix any, número extraordinari dedicat a Ramon Llull. Hi col·laboren Bartomeu Juan Coll, amb *Martirio, culto y doctrina de Raymundo Lulio*, comentari a un manuscrit de 1759; Manuela de los Herreros, amb la poesia *A Miramar*; Jaume Boloix i Canela, amb un poema en sis parts (*Pecador, Penitent, Sabi, Poeta, Apóstol, Martre*); Bernard Duran, amb l'assaig extret del número de la *Creu de Montseny* ja citat; Bartomeu Ferrà, amb un interessant article titulat *Serà un Raymundo Lulio?*, on comenta un possible retrat a un retaule conservat al *Museo de Pintura de la Real Academia de San Carlos* (València). Ferrà considera la possibilitat que Ramon Llull sigui venerat a altres territoris de parla catalana:

un dato de gran valor para testimoniar la importancia del culto que se rindió · nuestro ínclito compatriota, no ya en Mallorca sino también en los reales Oratorios de la Coronilla de Aragón.

De l'any 1900 destacam *La conversió d'en Ramon Llull*, poema en cinc parts de Jaume Pomar, publicat el 21 de gener, i una sèrie de comentaris sobre articles apareguts a la premsa mallorquina durant el mes de juliol.

El 1901 reviscola el tema lul·listic amb el número 208 dedicat a la *prodigiosa conversió del Beato Ramon Llull*, corresponent al 20 de gener, il·lustrat amb un dibuix de l'escultura de Galmès. Les col·laboracions més significatives que hi trobam són uns goigs dedicats al màrtir de Jesucrist *Beato Ramón*, de Morellas; *Impugnadors y defensors del Beato Ramon Llull*, de Joan B. Ensenyat, i la ressenya de Josep M. Tous i Maroto a *Le bienheureux Raymond Lull*, de Marius Andrés, segurament l'edició parisina de 1900.

I finalment al número de dia 3 de juliol de 1901, Mateu Obrador inicia una sèrie d'articles dedicats a les obres de Ramon Llull; Jacint Verdaguer hi publica un poema; Salvador Galmès escriu una *Descripció de l'arribada y entrega del cadavre del B. Ramon Llull*, il·lustrat amb un gravat de S. Torres.

⁹⁸ La mateixa revista explica que l'ha extret de *la primera serie de Poetas Baleares*, publicada per D. Gerónimo Rosselló (1870).

⁹⁹ Antoni Mª ALCOVER: *Rondaies mallorquines*, Moll, Palma, 1985, tom XXIV, 62, dins "Llegendes i supersticions".

¹⁰⁰ "La Creu de Montseny. Setmanari Catòlic Regionalista (Barcelona)", *MD*, 45, 28.1.1900.

5.3 Temes socials

Segons Pere Fullana *Mallorca Dominical* és una publicació capdavantera en la preocupació social, encaminat a la defensa del catolicisme en la societat. De fet, Bartomeu Ferrà fou un dels primers mallorquins que hi va difondre les idees de la *Rerum Novarum*.¹⁰¹

La jornada de vuit hores és tractada al primer número (14.2.1897), en un comentari evangèlic (Mateu 20, 1-16) firmat per Bartomeu Ferrà titulat *Hores de jornal*, en el qual lloa el valor del treball amb independència del temps que s'hi dediqui, rebutja el no *fer res* (que equival a ser un criminal) i estableix que l'amo dels béns és Déu, no els rics.

L'octubre de 1900 *Mallorca Dominical* publica la crònica de la inauguració del Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca, fundat per Duran i Saurina l'octubre de 1900 i hi inclou un poema al-lusiu de Bartomeu Ferrà¹⁰² i el 21 d'abril de l'any següent celebra l'aparició d'El Buen Obrero, publicació mensual dirigida als obrers catòlics.

Quant al primer de maig, diu la revista que el 1897 *la llamada 'fiesta del trabajo' parece que va cayendo en el olvido*.¹⁰³ L'any 1901 publica *La anarquía en Palma*:

*Dia 1 Mal dia! El mes de les flors començà malament. Hey ha hagut de tot: música, renou, pedrades, insults i fàbriques assaltades.*¹⁰⁴

Els casaments civils són criticats i ridiculitzats als números de 28.5.1899 i 2.9.1900.

El joc és tractat per Joan Ensenyat als números 103 (22.1.1899) i 104 (29.1.1899) del setmanari. Es tracta d'un assaig (en dos parts) titulat *El joch y els jugadors*, on critica el joc d'atzar tant si ho practiquen els rics com els pobres. Ensenyat distingeix els jocs *lícits de recreo*, com el billar, damas, ajedrez, solo, tresillo, tuti, malilla, que combinen *sort i industria* dels que depenen exclusivament de la sort. Aquests darrers són censurables. Són el triplic, el burro i el canet. Després fa un repàs de la legislació (Pragmàtica de Carles III de 6 d'octubre de 1771 i Codi Penal) i finalitza amb una dura definició del joc de la Borsa, que el considera immoral, funest y prohibitiu. El 22 de juliol de 1900 la revista felicita el Governador Civil, Rafael Alvarez Sereix, per fer *tot lo possible per estirpar el vici del joch*,¹⁰⁵ i el 24 de març de 1901, el propi Bartomeu Ferrà hi publica un poema titulat *Malahít joch!* que ha llegit al Cercle d'Obrers Catòlics de Palma el dia de Sant Josep de 1901:

*Ben sopat, cuant tocava la queda,
Ahí vespre m'anava a dormir,
Y vengué a trèuerm de ca-meva
Per anar al Cassino, un amich.
No sabia qué era
lo joch malahít!
Ja guanyava un munt d'òr, y de sopta*

¹⁰¹ P. FULLANA: *El moviment catòlic a Mallorca*, 303-304, 327.

¹⁰² B. FERRA: "En l'inauguració del Cercle d'Obrers catòlics d'Inca". *MD*, 195, 21.10.1900, 3.

Pere FULLANA: "El Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca (1900-1910)", *I Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 1994, 160-161.

¹⁰³ *MD*, Suplement 14, 9.5.1897.

¹⁰⁴ *MD*, 12.5.1901.

Antoni NADAL: *El 1er de maig a Palma (1890-1936)*, Ajuntament de Palma, 1988, 44-45.

¹⁰⁵ Rafael Álvarez Sereix (Madrid, 1856-1935), Governador civil de les Balears (1899-1900) es relaciona amb els intel·lectuals regionalistes illencs. *GEM*, 1, 141.

*La Fortuna's girà contra mí
 Dexantmè furiós, mort d'angoxa,
 Sens lo pa de m'esposa y mos fills.
 °Prou que sé qu'es ara,
 lo joch malahít!^a
 D'aquest modo un obrer, s'exclamava
 Renegant de Cassinos y amichs,
 Cuant dins Palma, sens frè s'hi jugava
 Riguent s'en de la Guardia civil.
 °Gracies sien dades
 Al que ho ha svehit!*

Una altre preocupació del moment és l'alcoholisme, tema tractat per Mossèn Antoni Alemany al número 214 de dia 3 de març de 1901. L'autor denuncia aquest hàbit present entre la classe obrera i també entre els *senyors*. Així arriba a afirmar que

*Cuando un probe se emborracha
 ya li disen borrachón,
 y si se emborracha un rico
 ... está malito el señor.*

Els toros també són criticats a un *Dietari* del mes d'agost de 1897. Amb ironia, després de parlar d'un *gran espectacle nacional* que s'ha celebrat al Coliseu, el columnista es demana: *S'ha acabat ja sa guerra de Cuba y Filipinas?*¹⁰⁶

I no manquen al·lusions a la maçoneria i la influència (negativa pels redactors) en obrers o alguns polítics, com és ara *Verdades que escuecen*, de Vicenç Costell, al número de dia 7 d'abril de 1901, amb ocasió d'un nou govern de Sagasta.

5.4 Temes històrics i artístics.

Bartomeu Ferrà publica en el número de dia 11 d'abril de 1897 (Diumenge del Ram) un interessant article titulat *Imatges de Cristo enclavat notables a Mallorca*, un recull dels Sants Crists més coneguts de Mallorca: La Sang, el del Noguer (Concepció), Rescatat (Sant Felip Neri), Alcúdia, Felanitx, Calvari (Pollença), etc.

El canvi de segle també ocupa algunes planes del setmanari. No dubtam que a finals de l'any 1900 era un tema molt atractiu i un moment molt apropiat per a fer balanç. Ja el gener de 1900 Bartomeu Ferrà publicà *Lo nou sigle*, una traducció treta de l'*Almanach de la Familia Cristiana* (Einsiedlen, Suïssa), en el que deixa ben clar que el segle XX començarà *tocant la mitja nit de dia 31 de Decembre d'enguany 1900*.¹⁰⁷

Així, a finals del 1900 començam a trobar articles sobre el tema. Es el cas de *Fin de siglo* (sense firmar), que davant qualificacions optimistes com *siglo del progreso, de libertad, de las luces y del vapor* per a referir-se al segle XIX, l'autor proposa *sigle de s'ambició y del robatori, dels discursos y del llustre et alia similia; en no ser que li digan de de ses huelgas ó el de sa fam*.¹⁰⁸ En la mateixa línia, el P. Miquel Rosselló diu del segle que finalitza que *sa memoria farà plorera*.¹⁰⁹

¹⁰⁶ MD, 30, 29.8.1897, 3

Isabel PEÑARRUBIA: *Mallorca davant el centralisme (1868-1910)*, Curial, Barcelona, 1990, 135.

¹⁰⁷ B. FERRA: "Lo nou sigle", MD, 154, 7-1-1900.

¹⁰⁸ "Setmanada 'Fin de siglo' per un Music de l'Arraval", MD, 203, 23.12.1900.

¹⁰⁹ Miq[uel Rosselló], "La memoria del sigle XIX", MD, 204, 23.12.1900.

El 30 de desembre de 1900 es publica una *Oració a Deu per l'entrada del segle XX*. I en el primer número de l'any 1901 trobam un article de Miquel R. Ferrà on analitza amb profunditat el que ha estat el segle XIX i què espera del que ara comença. Per dit autor, les conquestes del segle XIX han estat materials (el vapor, l'electricitat, el telèfon, el telègraf, el llum elèctric) i morals: *la llibertat y l'igualtat dels homos [...] enteses molt malament [...]. La maldat s'ha estesa juntament ab los adelantats de la ciència*. Però les faltes imperdonables han estat el

trionf de la cuadrilla de bandejats que consumaren l'Unidat Italiana; Grècia, vençuda i malparada per l'imperi mahometà; Cuba y Filipines, arrebataades sense més lley que la forsa bruta; Transvaal y l'Orange, abandonats al pillatge britanich.

La situació del moment, segons Miquel Ferrà, és la següent: França esclavitzada per la maçoneria, Itàlia plena d'anarquistes, i a Espanya, governs ineptes.

Acaba aquest article amb l'esperança que la ciència, la raó i la fe siguin compatibles, i fent esment de dues conquestes en les quals el paper de l'Església ha estat fonamental: l'abolició de l'esclavitud i les doctrines socials de Lleó XIII.¹¹⁰

L'evocació pel passat medieval la podem trobar a poemes com *Fragments de la Conquesta de Mallorca* de Damàs Calvet (n. 153 1899) o al treball de Mossèn R. I. Tarongí titulat *Recort històrich de la conquesta de Mallorca* (desembre de 1901).

El tema de les Germanies es tractat per Bartomeu Juan Coll en un article que apareix a diferents números de l'any 1901, amb notes i bibliografia.

5.5. Temes polítics.

Al setmanari és normal trobar una forta oposició als corrents polítics sorgits de la Il·lustració o de les revolucions burgeses. Així per a un autor com el P. Miquel Rosselló, el liberalisme reparteix *a sos faèls honors i títols [...] y fa corre els seus negocis, y los umpl d'or ses butxaques*.¹¹¹

El març de 1897 hi apareixen uns poemes anònims titulats *Llibertat, Igualdad, Fraternitat*, lema revolucionari francès, si bé, vist des d'altres òptiques:

Llibertat

*Obrar el bé amb firme voluntat
Sempre per Deu! més obrar-ló amb desprèci
Del poder del tirà, de l'impietat,
y de la bèfa c-ustica del nèci...
Això es l'hermosa y santa llibertat*

Igualdad

*Dotar · la nació de sàvies lleys
Per fomentar la Santa Llibertat
y aplicarles amb rècta voluntat*

¹¹⁰ Miquel R. FERRA: "Comens de segle", *MD*, 206, 6.1.1901.

¹¹¹ Miquel Rosselló, "La memoria del segle XIX", *MD*, 204, 23.12.1900.

*Just lo mateix als mendicants qu'als reys...
 Axò, poble, es JUSTICIA, no igualdat.
 Nexer per · morir, sens que poguem
 Torcer tal llei amb nostra voluntat,
 Ni · la Ciència acudint, ni · la pietat,
 Ni amb òr, ni per molt que protestem...
 Axò si que es °Oh savis! IGUALDAT.*

Fraternitat

*Creure que nostro Pare està en los cèls
 Y amarmós com germans, en veritat,
 Ajundatmós de bona voluntat...
 Axí com saben fer los còrs faèls...
 Això, poble! sí que es fraternitat.*

Però el que hem analitzat una mica més a fons són algunes qüestions referides a la política espanyola, en un període marcat per la pèrdua de les darreres colònies, el caciquisme i el torn de partits, qualificats aquests darrers pel setmanari com un *azote del demonio*.¹¹²

Pel fundador de la revista, Bartomeu Ferrà, la culpa del *Desastre del 98* la tenia el liberalisme. *Mallorca Dominical*, com la resta de premsa mallorquina de l'època, es mostrà partidària de la intervenció espanyola a Cuba i Filipines.¹¹³ La qüestió d'Ultramar era l'única en la qual coincidia amb els membres d'Unió Republicana, fervents partidaris de la guerra. Ja en el primer número Miquel Torres criticava la manca de mà dura a Cuba i la decisió d'enviar a l'Havana el general Weyler, un home *que li sembla millor allargà un bossí sa corda*, i en canvi valorava positivament la marxa de Polavieja *un homo de roño clos, de mà de bronso* a les Filipines.¹¹⁴ El maig d'aquell mateix any criticava moderadament les reformes cubanes decidides pel govern conservador.

Després de les derrotes de Cavite i Santiago (1898) lamentà les successives pèrdues territorials de la Corona Espanyola des dels temps de la separació de Portugal (1580) a través d'un significatiu gràfic publicat dins la secció titulada *Envinagrat y ronxetes* del dia 25 d'octubre de 1898.¹¹⁵

Va preveure que quan es signassin les paus, perdria Cuba, les Filipines i Puerto Rico. També criticaven la intervenció dels Estats Units:

*Ah lladres embusters! Invocan la civilització els qui han potetjat totes
 les lleys de caracte internacional favorint masònica y descaradament
 l'insurrecció cubana.*¹¹⁶

La sort dels soldats també era una preocupació i la revista donà informació d'actes organitzats per la Junta de Protecció al Soldat, creada a Palma el juliol de 1896, com una tómbola benèfica.

¹¹² MD, 215, 10.3.1901.

¹¹³ Antoni MARIMÓN *La crisi de 1898 a les Illes Balears*, El Tall, Palma, 1997, 94-97.

¹¹⁴ Miquel TORRES "Ni més ni pus!". MD, 1, 14.2.1897. Curiosament Valerià Weyler era considerat un home poc clerical i molt dur. En canvi Camilo García de Polavieja era un home més bé religiós. A. MARIMÓN: *La crisi de 1898 a les Illes Balears*, 95.

¹¹⁵ Aquesta il·lustració es pot consultar a A. MARIMÓN; J. VIDAL: "Mallorca Dominical, un setmanari catòlic i regionalista de finals del segle XIX", *El Mirall*, 46 (1991), 56.

¹¹⁶ MD, 86, 25.9.1898

També es publicaren una sèrie de poemes de caire pacifista, com *Prou de guerra*, d'Antoni M. Peña (14.2.1897) o lamentant-se de les desgràcies que porta un conflicte bèl·lic, com ara *Un invalid*, de Pere d'Alcàntara Peña (5.0.1897) o *Un màrtir* de Miquel Ferrà (12.2.1897).¹¹⁷

Miquel Torres publica al llarg de tres números uns articles clarament contraris al liberalisme. Vegem-ne un fragment molt representatiu de la ideologia d'aquest autor:

*El único culto que se protege por los gobiernos, es el de la Bolsa; su única religión el comercio y la industria; y así el humo de las fbricas ha ahogado el humo del incienso que se quemaba en los altares.*¹¹⁸

El 8 d'abril de 1900 Bartomeu Ferrà comenta una conferència de l'estudiant d'arquitectura Guillem Reynés sobre *La unitat de la Pàtria*. Es tracta del parlament d'un jove regionalista que no dubta de la unitat de l'Estat Espanyol, però que afirma clarament que som sobretot germans de catalans i valencians:

*Les glories y les desgracies d'aquesta illa sempre han estat comunes ab les del continent espanyol; y sobre tot ab les de Catalunya y Valencia, cual llengua, usatjes y relaciones comerciales han estat comunes desde la conquista...*¹¹⁹

Quant a eleccions, el setmanari sol mostrar una imatge crítica o simplement escèptica, ja que les considera una autèntica farsa. El sufragi és aleshores universal masculí (Llei de 1890), però és definit per la revista com a *coacció universal, singlades y dogal o naufragi electoral*.¹²⁰ Balears eligeix 5 diputats a Corts i renova els municipis (per meitats) cada dos anys.¹²¹ Precisament sobre el caciquisme, operant als comicis, trobam una traducció de Bartomeu Ferrà feta a partir d'un article publicat a *El Alcance*, un diari de Santiago de Compostela. En ell s'explica el significat antic i actual de la paraula cacic i, és clar, és fortament rebutjat per l'autor. De referir-se a un cap d'una tribu africana o americana, el cacic ha passat a significar la negació de la llibertat racional i de la justícia. Quan hi ha eleccions es produïxen *les sugestions y las bastardias posades en acció per cacichs y caciquets, a impuls del Govern*.¹²²

Amb motiu de les municipals de maig de 1897 afirma que *los pucheros electorales están hirviendo con furor*.¹²³ No fa campanya clara per cap tendència política, però opina que només es pot votar una candidatura que aprovi i recomani l'Església.¹²⁴

¹¹⁷ En general, tot el que es refereix a les guerres de Cuba i Filipines en relació a la revista: A. MARIMON; J. VIDAL "Mallorca Dominical. Un setmanari catòlic i regionalista de finals del segle XIX", *El Mirall*, 46, 1991, 55-57; A. MARIMON: *La crisi de 1898 a les Illes Balears*, El Tall, Palma, 1997, 94-97.

¹¹⁸ Miquel TORRES: "Política moderna [III]", *MD*, 20, 20.6.1897

¹¹⁹ *MD*, 167, 8.4.1900.

"Guillem Reynés Font", *GEM*, 14, 278-279.

Jordi VIDAL "Notes bibliogràfiques de l'arquitecte Guillem Reynés Font (1877-1918)", *BSAL*, 53, 1997, 435-442.

J. VIDAL "Biografia de l'arquitecte Guillem Reynés Font", *Lluc*, 823, 2001, 10-14.

¹²⁰ *MD*, 252, 24.11.1901; *MD*, 60, 27.3.1898; *MD* 227, 2.6.1901.

La mecànica electoral de la Restauració: A. MARIMON "El Republicanisme a Mallorca a l'època de la Restauració", a *Verguisme, anarquisme i espanyolisme*, Fundació Emili Darder, Palma, 1997, 138-139.

¹²¹ Els resultats electorals poden ésser consultats a: A. MARIMON: "El republicanisme a Mallorca a l'època de la Restauració", 143, 145, 147-148 (municipals 1897, 1899, 1901), 162, 166 (generals de 1899, 1901); FRANCISCO SAEZ "El cos electoral de Palma al segle XIX (1837-1899)", *BSAL*, 53, 1997, 267, 283.

¹²² [B. FERRÀ], "Caciquisme". *MD*, 95, 27.11.1898. Les actuacions dels cacics (compra de vots, amenaces): I PENARRUBIA: *Mallorca davant el centralisme*, 172.

¹²³ "Croniquilla". *MD*, Suplement n. 14, 9.5.1897.

¹²⁴ "Croniquilla". *MD*, Suplement n. 14, 9.5.1897.

El març de 1898 hi ha eleccions a Corts, i votar els liberals és un greu pecat, ja que han duit sa *pèsta immoral y sa bancarrota dins España*.¹²⁵ Un any més tard es tornen a escollir diputats a Madrid. Aquesta vegada han guanyat els conservadors, *el masonich lliberalisme ha estat vençut pel catolicisme i la regeneració i la dignitat han arribat a Mallorca*.¹²⁶

A les municipals de maig de 1899, Mallorca Dominical proposa una mena de *candidatura regeneracionista* per a l'Ajuntament de Palma, amb els següents noms: Juan M. Sureda, Ramon Fortuny, Josep Monlau, Rafel Blanes i Jordi Aguiló Cetre (propietaris); Francisco de P. Massanet, Francisco Puigserver, Estanislau de K. Aguiló i Antoni Salvà Ripoll (advocats); Francisco Sancho, Pere Jaume, Antoni Mayol i Josep Cerdà (metges); Bartomeu Antich (farmacèutic); Jaume Pinto, Sebastià Font Salvà i Francisco Garcia Orell (procuradors); Joan Muntaner, Guillem Llambies, Jaume Pizà i Pere Miró (comerç); Pere Umbert (industrial); Guillem Galmés i Antoni Fuster (artistes); Miquel dels S. Oliver i Antoni Noguera (literats); Josep M. Tous Maroto (dels seglars catòlics); Pere Garau (enginyer), més un ferrer, un sabater, un fuster, un argenter, un conrador i altres industrials proposats pels gremis, sense color polític.¹²⁷ Evidentment, res a veure amb la realitat electoral i el torn de partits.

El maig de 1901 eleccions generals. El torn dona pas als liberals. La cosa torna a fer *oló de podrit*. Son elegits Guillem Moragues, Josep Cotoner, Antoni Maura, Alexandre Rosselló i Mateu Garau.¹²⁸

El novembre de 1901 torna a haver-hi eleccions municipals, i aquesta vegada el setmanari dona els resultats de Palma: 9 regidors republicans, 6 ministerials (liberals), 3 independents, 2 conservadors i un socialista.¹²⁹

5.6 Temes romàntics

El paisatge, la força de la naturalesa, present en moltes poesies, com ara *El pino de Formentor*, versió castellana de l'original català de Miquel Costa i Llobera feta per l'agustí Fr. Restituto del Valle, prologuista de *Líricas* (Palma, 1899), de dit autor mallorquí:

*Amo un árbol! Más fuerte que secular palmera,
 Más verde que el naranjo, más que el ciprés gentil;
 Conserva de sus hojas la eterna primavera,
 Y afronta las borrascas que azotan la ribera,
 Y embates resquebrajan la rampa del catil.
 [...].¹³⁰*

¹²⁵ MD, 60, 27.3.1898. Segons Pere Fullana el Partit Liberal havia optat per l'anticlericalisme per a diferenciar-se dels conservadors. P. FULLANA: *El moviment catòlic...*, 327.

¹²⁶ MD, 115, 16.4.1899.

¹²⁷ MD, 118, 7.5.1899.

¹²⁸ "Cronicó", MD, 227, 2.6.1901. Moragues, Rosselló i Garau són liberals, Maura és gamacista i Josep Cotoner (Comte de Sallent) és conservador. El setmanari no fa distincions de partits quan ofereix els resultats.

¹²⁹ "Cronicó", MD, 252, 24.11.1901 367

¹³⁰ MD, 16.5.1897. Comparem la versió castellana de Miquel Costa i Llobera:

*Hay en mi tierra un árbol que el corazón venera:
 de cedro es su ramaje, de césped su verdor;
 anida entre sus hojas perenne primavera,
 y arrostra los turbiones que azotan la ribera,
 añoso luchador
 [...]*

M. COSTA I LLOBERA: *Obres Completes*. Palma, 1994, 730)

Un altre exemple és *La Tormentada*, de Mn. Miquel Gayà Bauzà, publicada el número 219 (7.4.1901) i que comença així:

*Miraula...es horrorosa l'ayguada que devalla
del cim de la montanya de cap al comellar,
pareix la mar furiosa qu'ha'vuy romput la valla
qui Deu li va fitxar.¹³¹*

L'amor a la pàtria (com a lloc de naixement), reflectida en poemes com *Mallorca* (Ferrà, Manuela de los Herreros), *Inca* (Duran). Respecte a aquest tema volem relatar el cas d'una *Festa Escolar* celebrada el 14 d'octubre de 1897, dedicada a Santa Teresa de Jesús, amb un berenar a Bellver i la benedicció d'una bandera (suposam que espanyola) a l'església de les Tereses de Palma. *Mallorca Dominical* publicà els poemes aportats per habituals del setmanari, on no falten cànctics patriòtics com *Canto a la bandera* de Mateu Obrador, religiosos, com *Santa Teresa* de Pere d'Alcàntara Peña, juntament amb un poema de Miquel dels Sants Oliver que ens defineix Mallorca de la següent manera:

*Mallorca benehida,
sospir de nostre cor;
eterna primavera
banyada de llum d'or.*

Es pot parlar d'un cant d'amor a l'illa, que *detonava al costat de les espanyolades, en castellà o mallorquí, de Ferrà, Peña i fins i tot Obrador*, en paraules de Josep L. Marfany.¹³¹ Miquel Costa i Llobera hi contribuï amb *La cuna*, un poema en castellà.¹³²

5.7 Sàtira, humor, ironia

No manquen a la revista. La presència d'articles humorístics en una revista d'intenció clarament propagandista de la fe catòlica és un recurs per fer-la més atractiva.¹³³

Hem triat alguns exemples, com la panoràmica de Ciutat que fa B. Ferrà a *Very-uel y very-gut* al número 69 de 29 de maig de 1898. Vegem-ne la primera estrofa:

*Oh! Palma ja no es lo qu'era
En temps de moros y alarbs;
Ara tenim policia
Urbana y electoral,
Amb bastó, sabre y revolver.
A peu firme y a cavall;
tenim celadors, serenos
y guardias particulars...
Ni Dragut
May tanta forsa ha tengut.
°Very-gut!*

¹³¹ J. L. MARANY: "Introducció", M. S. OLIVER: *La literatura en Mallorca*, Monserrat, 1988, 32. Es refereix, apart de la ja citada d'Obrador, a *Cantarella* (B. Ferrà) i *La Patria petita* (P. d'A. Peña). Totes aquestes poesies es publicaren al número 35 (3.10.1897), 3-4.

¹³² *Lenta se mece la dulce cuna*, comença. "Junto a la cuna" (de "Líricas", 1899). M. COSTA I LLOBERA: *Obres completes*, Palma, 1994, 763-765, no exactament igual.

¹³³ *MD*, 61, 3.4.1898.

Al número 104 de 29 de gener de 1899 apareix publicat un poema titulat *Es llop y es moltó*, una paròdia del Pi de Formentor,¹³⁴ de'n Mateu Obrador. Comença així:

Mon cò avorreix un homo! Més vil qu'En Bròu-de-pella

6. Les seccions de la revista

Al llarg de la seva existència, a *Mallorca Dominical* podem trobar diferents seccions, de les quals destacarem:

6.1 De caràcter religiós i litúrgic. Hagiografia:

Exposicions dels Evangelis (1897-1901), Festes Anyals (1897-1898), Sants Patrons (1898), Santoral de tot l'any (1899), Sants y festes de la setmana (1900) i Relliquiari de Mallorca (1900).

6.2 Crònica

Evinagrat i ronxetes (1897-1898), *Dietari axut y en salsa* (1899), *Bunyols de vent y pebre couent* (1899), *Crònica setmanals* (1900) i *Crònicó* (1901).

6.3 Biografia

Mallorquins honorables (1899-1900), amb biografies de Ramon Llull, Jaume Ferrer, el Cardenal Despuig, El Rey en Jaume, Jaume II, etc.

6.4 Necrologia

Les necrologies normalment parlen de l'obra i els fets més destacats de cadascun dels difunts. Destacam les següents:

Antonio Cánovas del Castillo (assassinat l'agost de 1897), *trist resultat de las malas doctrinas*. El polític conservador és definit com a una persona digna, sàbia i respectable. La protesta és generalitzada (núm. 28, 15.8.1897).

Mossèn Joan Cifre, necrologia firmada per Vicente Costell, hi apareix al número 31 (5.9.1897), que n'ocupa tres pàgines. Està escrita en castellà i ens parla dels fets més interessants de la vida del sacerdot pollencí Joan Cifre i Cànaves (1836-1897), catedràtic de llatí del Seminari i durant molts anys exercí a la seva vila natal, on era conegut com *l'ecònom Cusset*.

El bisbe Jacint Maria Cervera (núm. 42, 21.11.1897), en primera plana, fotografia i apunts biogràfics.¹³⁵

Joaquim Rubió i Ors, nota necrològica firmada per Bartomeu Ferrà i publicada al número 115 de dia 16 d'abril de 1899.¹³⁶

¹³⁴ Segons la Taula de lo contengut en aquest volum segon. El poema el firma sota el pseudònim *Biel Crosta*.

¹³⁵ Jacint Cervera (Pedralba 1828-Palma 1897) fou bisbe de Mallorca (1886-1897). Ll. P[EREZ], "Cervera i Cervera, Jacint Maria", *GEM*, 3, 275-276.

P. FULLANA: "El bisbe Cervera i la vida religiosa a Mallorca", *ibid*.

¹³⁶ El doctor Joaquim Rubió i Ors (Barcelona, 1818-1899), escriptor i catedràtic, rector de la Universitat de Barcelona. *GEC* 12 798.

Josep Morgades i Gili (1826-1901), bisbe de Barcelona, el 20 de gener de 1901.

La del rector de Santa Eulàlia D. Sebastià Cerdà i Caffaro, publicada el 21 d'abril de 1901.

Francesc Pi i Margall, president de la I República, el 8 de desembre de 1901.

Les necrologies dels col·laboradors de la revista que moren durant la seva publicació (Marià Aguiló, Pere Blanes, Pere Orlandis, Tomàs Forteza, Victòria Peña d'Amer) poden ser consultades a l'apartat 4.9 d'aquest treball.

6.5 Bibliografia

Una secció de bibliografia dedicada al comentari de llibres que són actualitat. Bartomeu Ferrà publica el 1901 una estadística bibliogràfica: durant el període de 1897 a 1900 s'han editat 6.601 llibres a Madrid, 6.310 a Barcelona, i 385 a Palma (la cinquena d'Espanya).¹³⁷

Del llibres hi sol aparèixer el format i el preu. Algunes de les obres comentades són:

- Enrich Reig, *Sacrílegos y traidores* (21.2.1897)

- *Acte de desagravi fet a la Santa Iglesia Catedral de Mallorca la nit del primer dia de l'any 1897 ab motiu de l'inauguració de la Lliga de Plegarias* (28.2.1897).

- *Aplech de Rondayes mallorquines d'En Jordi des Recó* (Antoni Mª Alcover Pre.), 2 toms (14.3.1897).

- Mossen Jusep Rullan, *Cultivo del naranjo en las Baleares* (suplement de dia 16.5.1897).

6.6 Folklore de Mallorca

Consells i adagis agrícoles (1899), Tradicions populars mallorquines (1899), Folklore mallorquí, que inclou modismes, refranys, adagis i gloses (1900-1901),

7. La publicitat a Mallorca Dominical

Hi apareix sempre a la darrera plana i quasi sempre als suplementos o números dobles. Les *Hojas de propaganda* s'oferten a 2,5 cts de pesseta per fulla.

Els anuncis corresponen a cases comercials i es repeteixen molt. Vegem-ne alguns exemples:

Negocis de roba:

- *Ca'n Juan Montaner. Genero Bo, bell y barato.*

- *Tienda nueva de San José de Ignacio Figuerola. Jaime li, 14*

Mobles i Llar:

¹³⁷ B. FERRA: "Regalims de mel", *MD*, 246, 13.10.1901

- *L'Industrial. Gran depòsit de mobiliari artístich de D. Antoni Fàbregues. Pas des Quint y de'n Brossa.*
- *Taller de b-sculas de José Vich y Quetglas. Cort 12, MOrey 29.*
- *Capells per eclesiàstichs. Capelleria den Bartomeu Reus. Jaume II 33, Sant Bartomeu 14.*
- *Cocinas económicas Bonet y Cererols. Matadero 22.*

Negocis diversos:

- *Oro. Compra de monedas (S. Miguel 44-Palma)*
- *Cepas americanas. Jaime Sabaté de Vilafranca del Panadés. Representante Miguel Duran, calle de la Murta, 5 (Inca).*
- *Casa veyá venal, n. 34-36 Sant Esperit. Informaran Carrer de Muntaner n. 10*
- *Ciris, candelas y hhh de cera groga ó ben blanca. Botiga d'En Francesch Barceló. S. Miquel 142¹³⁸*
- *Endevant se atxes... Cerería de Ca'n Simó, Carré ample de la Merc.*
- *Academia preparatoria para carreras militares. Profesores D. Francisco García Orell, Pedro de A. Escafi. San Cayetano 8-2 n/30.*

Farmàcia

- *La magnesia efervescente Valenzuela. Farmacias: plaza de la Cuartera y de la Libertad.*
- *Perfumería de Francisco Meridiano. Cadena de Cort 6.*

Llibres i publicacions:

- *Imprenta y Librería de las Hijas de Juan Colomar.¹³⁹*
- *Glosa y prosa d'en B. Ferrà (aplects)*
- *El Mosaico.*

Altres revistes

- *El Amigo del Obrero, semanario ilustrado editado en Barcelona*
- *El Vigía Católico, periódico bisemanal. Ciudadela*
- *El Grano de Arena (Mahón). Revista católica semanal*

Conclusions

Mallorca Dominical es troba enquadrada a les principals biblioteques de Palma, per tant la col·lecció completa es pot consultar sense problemes.

La seva ideologia és clarament catòlica i antiliberal, no només quant el sistema sorgit de les revolucions, també ho és en referència concreta al Partir Liberal. Les eleccions i la participació en política és tractada d'una manera un poc superficial, incompleta i irònica. Quan guanyen els conservadors es mostren una mica més participatius, si bé no deixen de fer constants referències a la manipulació caciquil dels comicis. No proposen cap sacerdot entre els candidats a regir l'ajuntament de Palma, donant a entendre que els eclesiàstics no n'han de fer res dins la política liberal.

Pocs col·laboradors pertanyen a grups allunyats del regionalisme catòlic. Si repassam les seccions i la temàtica de les composicions, bona part giren al voltant de temes eclesiàstics o socials, per no dir purament literaris. La figura de Ramon Llull és venerada any rere any amb motiu de les seves festivitats. Es de destacar el paper de Miquel dels Sants Oliver, enquadrat en el modernisme regional. Dels autors mallorquins que no són de Palma, Miquel Duran i Saurina és el més important, i a més reflecteix el paper emergent d'Inca com

¹³⁸ Aquests dos darrers es publicaren en el número de dia 27 de març de 1898, una setmana abans del Ram. Crida l'atenció la manera d'abreviar la paraula "atxes": hhh.

¹³⁹ Casa on s'imprimeix la revista el seu primer any.

a nucli industrial. Trobam també alguns autors catalans o que fan vida a Catalunya, demostrant així una certa germanor entre el Principat i Mallorca.

De vegades s'enfronta a l'integrisme, si bé permet la participació de León Carnicer, de dita tendència. Per suposat el socialisme i les posicions reivindicatives obreres són rebutjades d'una manera contundent. En canvi no veim atacs clars al republicanisme.

El setmanari defensa la utilització del mallorquí com a llengua de catequesi i de propaganda religiosa i com a llengua de prestigi, al manco literària. El castellà n'és minoritari, i la majoria d'autors poden ser englobats dins la Renaixença i l'Escola Mallorquina. El català és vàlid fa cent anys i encara avui en dia ho pot arribar a ser.

Bartomeu Ferrà, fundador i director de la revista és omnipresent. Hi publica en tots els números tota classe d'escrits ja sien en prosa ja sien en vers, de temàtica religiosa o social. La decisió de tancar la publicació és una qüestió personal seva, o al manco això deixa entreveure.

Esperam que amb aquest treballs i altres semblants es puguin aportar noves dades sobre les publicacions fetes a Mallorca al llarg del temps. Aquesta ha estat la nostra intenció.

a

RESUMEN

Estudio de la revista bilingüe "Mallorca Dominical", que fue editada durante el anterior cambio de siglo (1897-1901): ideología, colaboradores, secciones, etc.

ABSTRACT

A study of the bilingual magazine "Mallorca Dominical" which was edited between the end of the nineteenth century and the beginning of the twentieth (1897-1901): ideology, co-operators, sections, etc.